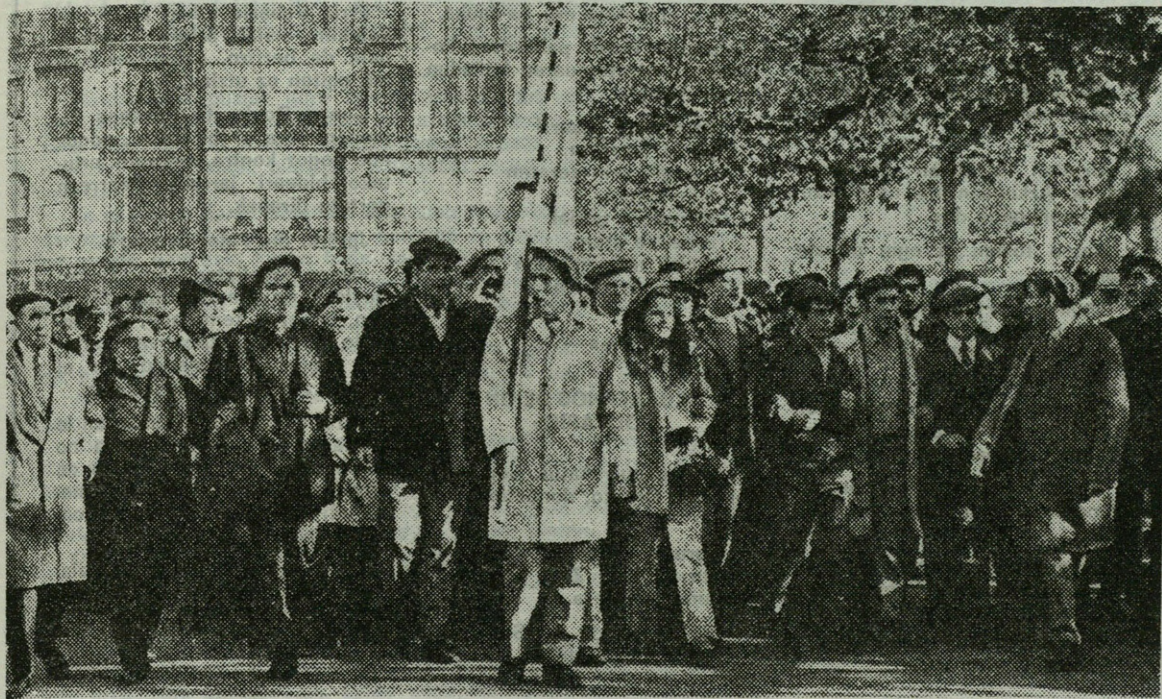

ZERUKO ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 4 PEZETA

IRUÑAN KARLISTAK, ASARRE-AGERKETA

Karlos-Hugo printzea Espainia-tik bialdua izan zalako, Iruña-ko karlistak asarre-agerketa bat antolatu zuten meza ondoren, Kortetako arduradun diran Goñi ta Zubiaur jaunak an omen ziran karlista-talde mardulen artean. Ta baita Erreketen buru dan San Cristobal jauna ere.

Begira emen, «Mundo» aldizkari-tik artzen degun argazki ontan, karlisten agiriko-bilketako burukoak, Gaztelu-enparantzari jira-bira egiten.

Asarre-agerketa ori zala ta, poli-ziazen jorraldi batzuk eraman bear izan zituzten. Eta tartean erituak eta makilduak izan ziran agerketan zi-

joazenetatik. Baita agintarietatik ere.

Goñi, Zubiaur eta beste zenbait Kortetako arduradunek Gobernuari interpelazio edo dei-eraskin bat egiteko asmoa dute Borbon-Parmatarrak bialduak izan diralako, eta bialtze onen arrazoirik erriari eman ez zaiola-ta.

BERRI BIXI-BIXIAK

• «Erri-zuzenbiderik gabe; ordena publikorik gabe, alegia, eztago pake osorik. Baiña edozein ordena ezta pakea ere. Pake benetakoak berekin bear du giza-eskubien begirunea, bai asmotan eta bai egiteetan ere». (Mons. Zirarda, Santander eta Bilbo'ko gotzaiaren urte-azkenaldirako Artzai-Erakutsia).

• Espainia ta Marruekos'en artean illabete auetan sortu ziran artu-emanak, Ifni'ko lurak Marruekos'i eskeliaz bukatu dira. Lur aiek Espainia'ri eman zizkioten 1860'garren urtean. Aldi berean, Espainia ta Marruekos'ek beren arteko arrantza-iturubena izenpetu dute.

• «Franko'ren ondorengoaren auzia da aurrea Espainia'ko politika-xaltzan. Franko'ren bizitzak irauten duan bitartean kontu ori erabakiko balitz, erriaren borondatea iristeko biderik onena izango litzakelakoan gaude. Arritzekoa da, erregetzaren konponketa, askoz geiago zimendatu nai dute, antza, erriaren borondatearik-ezean, erriaren gogo berotan baiña» («Pueblo»-ko politikia-aztertzaile dan Gabriel Cisneros'en idazlanetik artua).

• Naparroaren izenean Kortetako arduradun dan Jose Anjel Zubiaur'en itzaldia Gazteiz'ko Karlos VII'garrenaren biltokian, debekatua izan da. Itzaldi onen izenburua, au zan: «Panorámica política de actualidad». (El Pensamiento Navarro).

• Preso dauden gizon batzuen senidetarteko diran irurogei emakume, Bilbo'ko jesulagunen elizan sartuta egin dira, beren asarrea erakusteko. Presoak politikoak dira. Monseñor Zirarda'k artu zuan emakume oiek bialdu zioten agiria ta emen irakurri ondoren zergatik zeuden eliza aretan sartuta, berengana joan eta an egon zan emakume taldearekin izketan. (Diario de Diarios).

• Monseñor Cantero, Zaragoza'ko artxapezpikuak, ar-

tzi-idazlan bat argitaldu du. Lan onen izenburua, au da: «La Iglesia ante la ordenación sindical». Lan ontan au dio: «Españia'n sindikato-lege berria argitaltzekotan dagoela jakini, Eliza, ta onen izenean Espainia'ko Gotzaiak, ezin zitezkean ixillik, ez otz eta ez bero, gelditu. Espainia'ko Gotzaiaren agiri batua, Elizaren Erakutsi ofizial eta legezkoa da».

• Serjio Villarr'ek Kataluniari buruz politika-gizarte gaietako idazlan bat argitaldu du. Au dio idazle orrek: «Españia'k bere zabalera guziko korapilloak askatzeko, Kataluña, Galizia ta Euskalerriko korapillu bereziak askatu bear dirala egia bada; beste aintesteko egia da, Kataluña, Galizia ta Euskalerriak ere ez dituztela beren korapilloak askatuko, Espainia osoko korapilloak askatzen beren laguntza ta alegia jartzen ez badute». (Nuevo Diario).

• Bizkaia'ren izenean Kortetako arduraduna dan Fernander Cantos jaunak «Servicio» aldizkariari bere azalpenak egin dizkio. Ta au dio: «Estaduaeren dirugordailuak, espainiar guzianak diran ezker, guzian artean zabaldu bear dira, ta ez erabilli Estaduaeren txokoak jatzeko bakarrik». Au Irakaskinteari; buruz esan zuan.

• Italia'ko «Giornale di Pavia»-k, lenbiziko aldiz erabilli du plastiko kolorezkoa bere orrialdeak egiteko. Oñela, egunkari ori izan da aurrea gai orrekine ber orrialdeak egin dituan. Berak dionez, plastiko kolorezko oiek papera baiño merkeagoak omen dira.

• INLE'k (Instituto Nacional del Libro Español'ek), bere billaketak egiñak ditu, ta au arkitu du: Donosti'ko psiki-sendalari zan Martin Santos'en «Tiempo de silencio» izeneko liburua izan dala Espainia'tik erbestetara geien zabaldu dan liburua. Prantzesera ere itzulia izan da tau «Quinzaine Littéraire»-ren arreta berezia merezi izan duala.

FAGOR SARIAK

Abendu-ko lenengo sari irabazlea

Xabier Azurmendi jauna izan, zergatik joan dan illa-ren 30-an, illa bukatu baño lenago bialdu zizkigun 27 arpedun berri. Eta lendikan beste amabi bazituan eta orregatik, guztiak 39 diranez, berarena da Abendu-ko FAGOR saria. Ta onekin bukatzen ditugu

FAGOR Sariak.

Sidi-Ifni, Marruekos-enzat

Illabete batzutan artu-emanetan jardun ondoren, Espainia ta Marruekos batera etorri dira ta Sidi-Ifni'ko lurraldeak Marruekos-entzat izango dirala erabaki dute. Ala onartu du Espainia-ko gobernuak. Eta Batzar nagusiaren baietzaren zai dago Afrika-ko lurralde ori Marruekos-eri itzulitzeko.

ANAITASUNA

BIZKAIA

1969. urteak 12 - 4. urte

BATASUNA

«Anaitasuna» euskaldun aldizkaria ez da gehiago urtengo. Batzen zan dirua ez zan naikoa zorak ordaintzeko, atzo Aita Berriatua'k esan neustan lez, eta argitaratzeari itxi behar izan dautse.

Aita Berraitua'k berak esaten neustan lotsagarri dala ikustea, alde batetik Bilbo'n munduko porturik handienetakoa egitea, ta bes-tetik bizkaitarrok, euskaldun aldizkari bat eukiteko gauza ez izatea, ta zergaiti eta dirurik ez eukiteagaitik.

Lehenago baten irakurri neban ZERUKO ARGIA'n, «Anaitasuna» aldizkariaren ixiltzea zala ta, Galdakano'ko Basajaun adizkidearen lan bat. Lan hortan esaten eban euskaldun batzuk ez ebela gura «Anaitasuna» hartu euskera garbia ez ebalako erabilten.

Nik ez dakit zenbat izango diran atxaki horregaitik «Anaitasuna» ez gura hartzeko, baiña diranak dirala, nik galdetuko neuskioe la oraingoa hoba dan, hau da, laguntza ezagaitik ixiltzea.

Naiz eta ZERUKO ARGIA Bizkaiko euskera ta idazleai zabalik egon, nire ustez alegin guztiak egin behar doguz «Anaitasuna» barriro argitaraldut daiten. Aldizkari honek mesedez izugarritzkoa egin dau Bizkaia'n, lan politik eta interesgarriak argitaraldurik, eta euskera erriarran, errez ulertuteko eran. Eta parkatu, garbizaleak, baiña bakotzak daukaz bere iritziak eta niri asko atsegin yatan aldizkari horren euskera erreza.

Zer jasoko da orain «Anaitasuna»-rekin?

Bihotzik ba dago Bizkaia'n, lotsarik ba dago ondiño, «Anaitasuna» barriro atara behar dogu. Amalau urteko lana ezin leike holan galdut.

XABIER GEREÑO

«Anaitasuna» ixildu yaku

BERTSO BERRIAK

50 URTE EUSKALTZAINDIAK

— 1 —

Aurten berrogei eta amar urte omen dirade beteak, Euskaltzaindiak gure izkuntzari zabaldurikan atea. Ikusteakin egoera artan sortu zitzaizkan kateak norgerantzako dakar mesede iñori on egiteak, merezi dana oradintzen du-ta Jeunaren borondateak.

— 2 —

Atzeritarren izkuntza asko jartzen ari zan gañetik, ondamenara geramatenak kendutzearen soñetik; lore tarteko belar gaiztoak ondo ateraz zañetik izkuntzalari buruz argiak ekin zioten oñetik, ta Ama Euskera biotza ostatu eskeñi zigun Oñati'k.

— 3 —

Arantzazu'ko Ama Birjiña, aingeruen erregiña, arantzan gañen zaude-ta, ez dezu sentitzen arantzen miña. Gure zorion billa saiatzen zerade zu alegiña; zenbatekoa ote litzake zure poz ta atsegiña zaitzen gaituzun barrutiko ardik alkar maiteak bagiña?

— 4 —

Bai zure seme artzai umillak lurreraño egin bixita, zerutik bera jetxi zitzaigun giza-soñakin jantzita. Gabon gabeen apaltasunez Belen'a zan iritxi-ta etxeko izkuntzan mintzatu gero besteai paken utzita, berriro jun zan zer egin bear genduen erakutsita.

— 5 —

Ondorenean bere ikaslean mingaña suzko ontzian, espiritua bidali zien uso txurian antzian. Itxaropenez zai zeudelarik ezaugarri ura artzian, goi-maitasunak idekitako poz-iturriak an zian, une artatik beren maixuan gudari biurtu zian.

— 6 —

Lendik dagonak errespetoa nai eta nai e z bear du, Jesus'en jarraitzaileak ortan agertu ziran ondradu. Erri guzitan zuten izkeran, naiz beren biziak galdu Aita Santuak biotz barrendik danen onean esan du, dijoanantzat ulert-erreza meza bear dala azaldu.

— 7 —

Jaunan opariz eskeintza ori egiten zuten latineez, bertara pozik urbiltzen giñan naiz guk batere jakin ez. Zer esan nai zun adierazi

bear ziguten, gutxiñez, orain ordea kristau bakoitzai bere eran itzegiñez, juaten danak gaur entzuten du gogoz otoitzak egiñez.

— 8 —

Antziñetako gurasoentzat sortzen zait milla naitasun, lur au guretzat gordetzaeren aiek zenbat larritasun! Geroztik izan ez degulako bear ainbeste batasun; orretxengatik ez dago emen bear ainbat askatasun, ez ote degu izkuntzai benik eusteko diña nortasun?

— 9 —

Ni baserrian jaio nintzan da, bizi naiz baserritikan, eguzkiaren berotasunez lurak emateunetik. Mirari orren egille danak bazkatzen gaitu goitikan; sona aundiko gizon jakintsu asko egonagatikan, gure biotzan beste laguntzik ez da sortu oraindikan.

— 10 —

Guztionez eguzkia ta, bakoitzai geren izkera, danon jabeak eman zizkigun iñor joan gabe eskera. Emen geraden arte guzian izan dezagun aukera, geren begiaz ikusiarren asko oritzen ez gera, erdera erdeldunentzat dala eta guretzat EUSKERA.

— 11 —

Nere ezpañak lenen euskera ziran jolasten asiak, onen laguntzaz urratu nitun ixtasunaren asiak. Bein betirako biotz ta muiñak mintz zoragarri josiak; zenbat oroitza ditun berekin gaztetako ikasiak... ondo ezagutu bear zinduzke emengoa dan guziak.

— 12 —

Negu beltzean sokor azpian dagon moduan garia, erderan zamak gure izkuntza ala daduka jarria. Lertu nai eta ezin lerturik; ai, onek zeukan larria! Arantzamendin agertu zaio erne-miñaren begia, bere emaitzak eldu zai dago aspaldiko Kantauria.

— 13 —

Jakiñak ez du ezer eskatzen, ikasi ditezke danak, bear bezela itzegiteak ematen dizkigun lanak! Gozotasunik geienekoa erakutsi zigun amak; biraurik ez dun mintzo garbia; arritzen dira geienak, ezti utsa dan jardun-bide au maita zugun euskaldunak.

GILLERMO ALBIZU
Tolosa

ATEATE - OPARIAK

JATONTZI TA MAI - TRESNAK

Victor Pradera, 2
Urrutizkiña: 25700

D O N O S T I A

NERE BORDATXOTIK

IRAZU TA IRUNTXIBERRI

Ez bereala, baña uztartu dira. Abendua'ren 20'an, Santo Tomás bezperan, egin zuten jokoa, Donosti'n.

Urtetan zebiltzan konpondu eziñik, Azkenean, nik uste bezelaxe, konpondu dira.

Baten tokian bi egin dituzte gañera.

Lendabiziko neurketa Tolosa'ko zezen plazan izango da martxoaren 19'garren egunean (San Jose eguna, ala bearrik).

Bigarren neurketan apirilla'ren 13'garrenean, Donosti'n, Anoeta'ko belodromoan (pistan).

Bietan bide berdiña daukate izendatua: amar kilometroko bidea.

Lenengoa irabazten duenak, plazakoa irabazten duenak, alegia, arrixku aundia izango du pistakoa irabazteko.

Nork erakutsia ere ba-dauka.

Mariano Haro, palenzitar korrikalari entzutetsuaren koñadua da Iruntxiberri.

Ba-zatozte alkarri gerra ematera, onenak zein zeraten adieraztera. Dituzuten guziak oraintxe atera, dudak utzi ditzagun bein alde batera.

—●—

«CUADERNOS DE UN SOLITARIO»

Langille purrukatua degu Miguel Pelai Orozko, donostiar idazlea.

Liburuak ari zaigu ematen liburuen gañean. Zein baño zein atsegiñago gañera.

«Cuadernos de un Solitario», emari dio izenburutzat azkenengoari.

Sei zatitan, sei salletan banatua dago liburua, dagokion gaiari dagokiona egoki emanaz.

Ortega Gasset filosofo argiari astindu bat emanaz asten da.

Ez dio bere baliorik ukatuko; ez du dudari jarriko bere itzala ta goitasuna.

Gaztelerak izan duen (kasteilanoak izan duen) idazlerik trebeena eta onenetako bat bezela jotzen du.

Akats gabekorik ez izan mundu ontan, eta Ortega'ren akatsa, donostiar idazlearen iritziz, berez beltza dana zuria dala agertu nai izatea.

Aixa menderatzen izkuntza, abildade gogorra izan itzak nai duen erara erabiltzeko, ta... arrazoirik gabe, arrazoia berekin duela agertu nai, irakurle artean naspillak sortuaz.

Lege-gizon (abogado) bizkor batek auzi txar bat atera lezake aurrera, ta ain bizkorra ez dan beste batek auzi on batekin galdu lezake jokoa.

Pelai Orozko'k garbi salatzen du Ortega'k noiz eta nun egiten duen pekatu.

Hamilton, Nelson eta Pio Baroja'ri buruz Ortega'k idatzi zituenak, zimendurik gabeko etxeak bezelatsu dira Pelai Orozko'rentzat.

Gogoz irakurtzen da Ortega'ri buruzko ensaio au. Esan egiten dituzte gauzak, eta au da idazle baten egiteko nagusia; esatea, ta esaten jakitea.

On deritzaiona gorestea; txar deritzaiona zigortzea.

—●—

ERABAKI, TA... KITO!

Zalantzarik gabe, gaur-gaurkoz, auek ditugu Gipuzkoa'ko bi korrikalaririk onenak «profesional» izeneko sallean.

Jendea zaleturik dago bietan onena nor dan jakiteko. Oraingo ontan erabakiko dala pentsatzen det.

Irazu, itxurak diranez, oso ondo prestatua dago. Beste burutapenik gabe preparamen ari dana da aspaldian.

Iruntxiberri Palencia'n bizi da, dakizutenez.

Korrika egitez aztuta ez da egongo, orixe du bere gogozko deportea-ta.

BESTE ZATI BATZUEK

Egarri biziz irakurtzen diranak beste zati batzuek ere.

Adibidez, polizi nobelak sortzen jaun da jabe izan diran idazleeri gertatua.

Polizi nobelak nai ainbat fama, nai ainbat diru, nai ainbat atsegin emango zien; eztzuten ezereen eskasirik izango.

Alare, beren atsegiñik aundiena ezin ase.

Polizi nobelak moldatzeari utzi ta beste zerbaitetaz idatzi nai, gai sakonagoak erabili nai.

Ikusten gai ziralta; ikusten artarako balio zutela; ikusten goietara igo zitezkeala.

Erria irabazia eduki polizi nobelakin; erriak artara beartzen bein da berriro, gañontzeko lanik egiten ez utziaz.

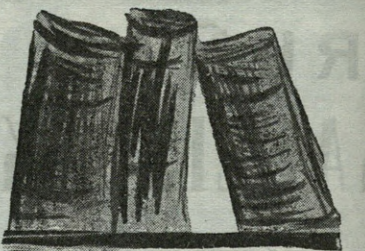
Conan Doyle, ta Georges Simenon, orra or bi idazle, gogoz edo gogoz kontra, asieratik artutako bideari jarraitu bearrean gertatu diranak.

Jatorki dio Pelai Orozko'k.

«Unos novelistas, como Conan Doyle y, en nuestros días, Simenon, llegaron temprano, al principio de sus respectivas carreras literarias, tomando por el primer atajo que encontraron.

Pero, al par que alcanzaban la gloria, para desgracia suya no pudieron dar con el camino de regreso y tuvieron que permanecer allí para siempre, aún en contra de su voluntad».

Diruz eta sonaz gañezka biziaren, gogoz kontrako lan batean ari danak asko palta du zoriontsu izateko.

ERRIAK

Errikka txiki batean komeriantek izan ziraneko gau baten berri ematen digu donostiar idazleak, liburuaen zatietako batean.

Ederki agertua dago euskaldunaren izateko modua. Gau artan gerta zan guzia ikusten jartzen gaitu Pelai Orozko'k.

Komeriante aien pulamentuk, eta jendearen erantzuteko modua: entzuleen oztasuna, piakaiztasuna, errezeloa...
Koadro bizi-bizi bat da Pelai Orozko'k eskeintzen diguna.

Iru erriren aitamenak egiten ditu liburuaen bukaeran: Mutriku, Irun eta Berastegi dira erri oiek.

Bakaoitzari berea oso dotore emana dago.

Idazle txukuna, piña, xotilla, Pelai Orozko.

Zakarkeri ta trakeskeri gabea; lana ondo bukatzen dakiena.

Erderaz argitaratzen ditu bere liburua, kuttunenak euskal gaiak dituenarren.

Erderaz duen erreztasun ori euskeraz balu, ta ainbat maite duen jatorri-izkuntzan eskeñi al balezake bere liburua, Pelai Orozko bera poztuko litzake iñor baño geiago.

Euskerak, bide batez, aberastasun berri bat izango luke berekin.

«Dana edo baterez» baño obe da al dana.

Kampion batek ere oso gutxi idatzi zuen euskeraz, baña gutxi dira eukeraren onerako ura ainbat saiatutako gizonak.

Basarri

ABIADA ORI, GIZARTE-GAITZA

Abiada ori... abantara ori... Bildurgarria da gertatzen ari zaiuna. Etxetik ateratzen zerarik ere zere beribilean exertzen zerarik, gaitz bat dezu zere kaltean lanean. Bideak geroago ta zabalago, geroago ta ugariagoak; baiña era berean, automobilak ere ugaltzen ari dira gure bideetan. Eta gero ta gelagoko abiada...

Onela sortu da gure eunetan, gaitz berri bat; erri aurreratuak gaitz aundi bat: bideetako gaitza; beste gorputzaren aldeko gaitzak bezin kaltegarria: bide oietan zear onen sarri gertatzen dan zorrigaitzeko gurtariñen alkar-jotzea ta gurti oien barruan dijoazenen azken galgarria.

Ta alperrik ari dira zenbait, gaitz orren izena zuritzen; gaitz ori gure gorputzaren beste gaitzen arteko bat besterik ezala esanaz. Egia eta ori. Egia, oso besterik da. Gorputzari sortzen zaizkion gaitzak, gure soñaren aulkerietatik datoz, eta eztaude gure eskuan. Bidetako beste kristau-iltze ugari ori, ostera, gure eskuan dago gal-eraztea. Automobilan ari-joko ori, gure ajolagabekeriak sortzen du geienetan.

Gauza auk guziak gure buruan irakiten ari diralarik, au esan genezake: gure gizarte onetan, aurrerapena ezala beti alde guzietatik obetzen. Eta onela, jakintza-gizaldi onetan, illargirako bideak urratzen ari geranok, bidetako ibilleratan eztegu alako yayotasunik agertzen.

Ta okerrera dana: bidetako kristauen eriotz-bide orrek, ezta darazten gure gaitzatea. Arma geroago ta bildurgarriagoak biltzen ari gerala ikusteak, kezka bizia sortu du munduan; baiña era berean, bidetako beribilean eriotz-bideak ezta iñun, arrada aundirik egin oraindik. Eta orlik datorkio gaitz orri bere alderdirik ikaragarriena.

Aste bakoitza bere azkenera iristen dan bakoitzean ikaratzekoa da, bidetan ildakoen zerrenda nola ugaltzen ari zaiun ikustea.

Azkeneko urte-zar egunean 40 izan dira illak Espainian eta 600'tik gora zaurituak.

Gizarte-zaleak, gure aldiko gaitz onen iturriak miatzen alegindu izan dira, ta egia esateko, guzia etzala zor abiadari bakarrik. Ba-dera beste iturri batzuek ere, bidetako ezbeare auk ekartzen dizkigutenak: ajolarik eta zugurtasunik eza, zori okerra, bide ondutua, ta beste akats batzuek ere, beren tartea dute ezbeare oietan.

Orrenbeste arrisku dituan lan orretan, zerk zirikatzen ditu gidariak abiada-geitzaillea zapaltzen asteko? Emen dago gaitz onen iturriak aundiena.

Zertarako orren azkar joateko irrika ori?... Sendalaria ba-dera ta gaixoren bat zure premi gorrian arkitzen dala jakin ba-dezu, tira... Ezta aritzekoa onelakoetan, azkar iritxi nai izatea. Baiña, ondarretara naiz beste zure josta-lekura, miñutu batzuek lenago iristeagatik; edo-ta zure beribilean kilometroak jateko erreztasuna agertzearen bakarrik, zeori ta zoorrekin dijoazena, iltzeko, naiz zure gorputzaren atalen bat gaitzeko zorian jartzeak, ba al-du arrazoibiderik? Ta kontu egizu orrez gain, bide oietan atzera-aurrera dabilzan beste baribiletako jendeari, beste ainbesteko arrisku-bidea sortzen diozula.

Kontu auk guziak buruan darabilzkgula, gauza bat azaltzen zaigu garbi baiño garbiago: gure gizarte au ezin geldi ditekela eskuak antxumatueta, aitz onen aurrean. Aste bukaeratan, jai-egunetan, ezin onartu dezakegu, orrenbeste eriotz eta kalte gure bidetan sortzea. Neurriak artzeko ordua ba-degu, beraz.

SINDIKAL LEGE BERRIARI BEGIRA

Aspaldi hontan langilleak sindikatu berri baten beharra sarritan erakutsi digute, langilleek osatutako sindikatuen beharra, euren interesak zainduko dituan elkartea. Laister gai hontaz lege berri baten araudia zabalduko digute, eta gai hontan inforti irizirik ematekotan, langilleak berak dira euren iritzia agerazteko talde egokiena.

Hau dala ta, interesgarri dala derizkiot, «Cuadernos para el Diálogo»k bere amaikagarren zenbaki berezian jartzen digun galdekizuna. Langillen erantzunen laburpena ematen aleginduko nazaizute.

1) Zeintzuk dira Sindikatu legeak ontzat eman behar dituztenak? ¿Zelakoa da bertan hartu behar degun bidea?

Sindikatuari egizko indarra eman nahi bazaio, beintzat, lege berria, taldeak elkartzeko behar litzakean askatasun giroa aintzat hartu behar da. Bestalde, Espainiko legeak Elieizak erakusten duan lege barruan egitekoak badira, azken enziklikak argi ta garbi erakutsi dutena bete beharrean daude. Nola-nahi ere, langilleak dira gai hontan azken itza eman behar dutenak.

Dana dala, zuzentasuna benetan gorde nahi badute, hiru dira go-goan izan beharko dituzten oarrak:

Autonomoak izango dira. Ez dute inoren menpean egon behar, ezta inoren ideologiaren esanetara ere. Langilleak dira euren bidea, osakuntza helburutaz harturik, aurrera ekingo diotenak.

Batasuna: bera gabe sindikatuen jomuga utsean geldituko da.

Egintza, ez da lantegi muga barruan geldituko. Nazioen ekonomia goraberak diralata bere itza eta erabakiak hartzeko eskubidea egizkoa izan dedin eginbide berezi bat badute. Izan ere, erabaki gehienak langilleetaz oroituta ere egin gabe egin izan dira.

Sindikatuak demokrazi ispillu behar dute izan. Bertako buru egiten dutenak behekoak aukeratua izan dedilla, hori da bidezkoena ta.

2) ¿Sindikatuaren eginbidea sariak gehitu araztea bakarrik dala uste al dezu? ¿Zer derizkiotzu?

Askotxo dira, gure egitekoa hortan bakarrik gelditzen dala pentsatzen dutenak.

Lantegi barruan asko dira aztertu beharreko alderdiak. Jorنالak garrantzi aundienetakoa izanik, ez da importateena. Langille geranez osatu behar gera. Bestalde kapitalismoak ez digu lantegi barruan bakarrik eragotzen, sistema dana da gure aurka dijoana. Horregatik gure ekintza oso zabalda da. Guretzat giro berri bat nahi degu. Arren kultura ta espirituaren ondasunak ez ditezela menperatzen gaituan taldearen eskutan bakarrik egon, gu ere ondasun guzi hoiaren erdikide izan gaitzezela.

3) ¿Españiko sindikatuen izakera berezia al da? ¿Beste estadien antzekorik gabea?

Gu egoera berezi batean bizi gera, baiñan kapitalismoa toki gehienetan ankaperatzen gaituala ez degu ahaztu behar. Zein da beste-enganetik urrun gelditu nahi ez badugu, egizko aldakuntzaren arauetara jarri behar gera, ta, lenbaitlen gafiara.

4) ¿Sindikatu bakarra naikoa dala pentsatzen duan hoietakoa al zaitugu?

Langilleek erdibiturik egotearen ondorenak begi bixtan ditugu. Gehienean erdi bidean gelditzen gera. Bestalde, bakoitzak bere iritzi ta pentsakera berezia du, ta, horaingoz, sindikatu baten barruan egizko demokrazia gertaraztea gaitz iruditzen zaigu. Bakoitzak bere pentsakera izanik sindikatu ezberdiñetan egotea ez da berez era-gozpen aundia. Baiñan, ekintza nagusienetan denak alkatu behar gera.

5) ¿Sindikatuak lantegi barruan ezereen egitekorik bai dutela uste al dezu?

Lantegia kapitalista izanik, euren irabazietan garrantzi aundienak dutenak, langilleak baztertutrik daduzkate, inoiz demokrazia maite badegu, gure lantegiak giro

GIPUZKOAR GAZTEAK

Gasze bat datorkit. Periodista esturiente euskalduna. Karrera iya bukatu du, eta tesis, au da, bere karrera aizken azalkizuna, maixu-malleko lana egin bearra dauka.

Azalkizun onen gaia auxa aukeratu du, edo erakusleak ezarri diote: Gipuzkoako gaurko gaztedia.

Nundik asiera emango ote dion lanari, neregana etorri da. Gidari bezela aurreneko pausok zuzenduko ote nizkiokeen. Alkarizketa luzea izan degu.

Nik auxa esan diot. Gure Gipuzkoa, Europako muga bertan dagolarik, berezitasun aparte-apartekoa duala. Onetan beti izanda Gipuzkoa berezkoa.

Europako asmoak iñun baiño lenago sartzen dira Gipuzkoan. Madrilarrak arrituta gelditzen dira Donostian zenbat prantzes eta beste Europa nazioetako periodiku egunero saltzen diran jakitean.

Emezortzigarren gizadian, Espaini osoan baiño Gipuzkoan bakar-bakarrik Prantziko Enziklopedia suskrito-reak geiago ziran. Emen. Donostian eta inguruetan Prantziko telebista oso ederki ikusten degu.

Oek danak kontuan edukitzeko elementuak dira periodista orren esturiora asiera ematian.

Esan nai litzake Gipuzkoako asmo ta pentsamentu asko Iparretik datozela Egoaldetik baiño. Ideiatan Iparaldera degula joera.

Baiñan, oiek danak alde batera utzita, ¿gaur egunian gure inguruan nor nundik dabilen ba ote dakigu ondo?

Orain berrogei urte alkar ondo ezagutzen genduan. Zaarrak gazteakin artueman aundiya. Gazteak zaarrari

begiramena zioten. Gaur ezta orrelakorik gertatzen. Gazteak piyakaitz dira oso zaarrakin.

Orrezaz gafiara, gerra zibilla zala bitarteko, asko ta asko betiko kanpoan, eta oien ordez kanpotarrak barruan dauzkagu. Ni ziur-ziur nago auen semeak gureal-deko biurtuko zaizkigula. Beti orrela izanda ta aurrera ere berdin.

Begien aurrekiko paisajeak, ikuskizunak, odolak baiño geiago moldatzen du gizona. Kanpotarren semeak izan ditugu gurekiko amorratuena.

Oiek danak orrela dira baita ere, baiñan eldu deiotan ariari berriz. Berriro ere galdera: ¿Gaur egunian nor nundik benetan dabilen bai aldakigu?

Auxa zala bere lanik bereziena esan nion periodista gazteari. Aztertu zezala egiñal guziakin nor nundik zebillen susmoa ateratzen. Ogeitamar urtian kanbiyo ikaragarriak izan dirala izate-alde onetan.

Oek danak eta beste gauza asko erabilli genitun gure alkarizketan periodista gazteak eta nik.

Ezin ukatu liteke gaur egunian arpegiz-arpegi ezin litekeala gai askotan, ¿baiñan ez ote dabilzkgu geigixto azpianian?

Bakoitzak biyarko egunian zer dan azaldu bearra izango du nai-tanaiez.

Baiñan, bein bitartean ¿ez ote genduke buruz jokatuko norbaitzuen asmoak igartzen aleginduz?

José de Artea

KEZKAK

1969-ETA ITXAROPENA

GAZTAÑAGA'K

Joan da 1968'gn. urtea, joanik degu urte-zarra. Zenbaitentzat larria eta luzea izan bada ere, ez ote zaigu gelineo azkarregi joan? ez al digu eskuetatik iges egin, geurok kon-turatzeko?

Ala ere zenbat gertaera! eta zorrozt aztertu bear genituzkenak! Munduan barrena zenbat gertaera illun! Giza-iltzeak eta guda-barrukak... ez-bearrak eta goseteak...

Joan-berriak dira Gabon-egunak, pake-egun eta etxe-egun oi diran egun goxoak, bereziak. Eta ala ere... espetxeek espetxe jarraitu dute, erbesteeke erbeste. Mundu zabalera begira, ez degu jakin espetxe bat bakarra ere ustu danik.

Otz eta illun erbesteko Eguberriak Israel'go arabiarrentzat eta bestelakoentzat; eta bestelakoentzat!

Egia, guzia ez da illun gertatu.

Izan dira gertaera argitsu eta pozgarriak. Berrizko ere itxaropena pizten diguten egun eta gertaerak.

Biotz-berritzeak eta biotz-aldaketak... askatasuna iritxi duten errien zoriona, Ginea'rena bezela... Trepe-ta-Apolo VII'ren ibillaldia...

Eta idazti au argitara agertu baino len, beren ibillaldia onez burutu ondoren, berriz ere itzuliak izango dira Illargi aldetik. «Apolo VIII»-garrena deritzaion trepetaren barruan iru lagunek beren ibillaldia buruturik izango dute, alegia, Illargiaren jira-biran.

Nork sinistu garai batean? Eta ain garbi eta egoki ikusi zitezkeanik, ainbat eta ainbat millaka kilometrorra... nork sinistu?

Zer ikusteko ote gaude urte on-tan, Urte-Berri on-tan, 1969'gn urtean? Dagoneko geiagoren itxaropenen jarriak gaude.

Geiagoren itxaropenen... Eta ez nola-nai. Egun batetik bestera zai. Egunean bainon egunean gauz arri-garrigoak jakiteko irrikaz. Gaur bainon biar aurrerapen bitxigoen zai.

Pozgarri da, noski, au guzia. Bainan galdera bat: Aurrerapenaren aurrerapenez, ez al gaude gure lur au atomo-indarrez desegiteko arrixkuan?

Gizartean bertan ere zeinen aurrerapen ederrak! Biziera erosotu da, jakkerak apaindu, jolasak erreztu ta ugaritu, jaki goxoak geitu, ikasketa zabaldu eta indartu, etxeko eta kanpoko lanak arindu...

Ari gera mundua aurreratzen, aldatzen, apaintzen. Ari degu mundu zar au zearo zar-berritzen. Bainan danontzat?

Zeruko Argia

Zuzendaria:

ANTONIO ITURRIA
ASTIAZARAN

Naparroko-Kantauriko ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua
(Carlos III, 22. Pamplona)

DONOSTIA'n:

Oquendo, 22: Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Urtekoa 190 Pta.
Atzerrian 265

Aidez artu nai bada, galdetu.

Mikel UGALDE.

Aurrerapenak... itxaropena... 1969'gn urtea...

Orra iru aitorpen. Eta irurak alkarrekin joango dira urte osoaren buruan. Bainan nola alkatuko ote dira?

Zalantzarik ez dago, aurten ere jakingo degula aurrerapen arrigarrien berri. Zer aurrerapen? Nork igarriko alde aurretik?

Onenean, urtea bukatzerako norbaitek Lurraren andregai musu-zabalar «pa» emango diola bere arpegi ukigabea? Eta andregai Illargiaren agurra ekarriko diotela gure Lur mutil-gaztetu oni? Onenean bai.

Sortuko ditugu aurrerapenak. Aurreratu, berritu eta aldatuko ditugu gauzak eta trenak. Asko eta arri-garriro. Eta zer? Naikoa al da?

Ala ta guztiz ere, gizakion itxaropena osoa ote da, jatorra? Zauriturik dagola itxaropena, esan digu Paulo VI'ak. Gabon-del larrian agertu digunez, itxaropen asko eta itxaropen aundia. Bainan zauriturik dagola giza-itxaropena.

Aundi ageri da gizakia, lurreko indarrak menpean artzeko eta nai bezela erabiltzeko. Bainan bere griñak ezin ditu menpean artu; bere joerak ezin ditu nai duan bidetik eramane; ezin du bere burua nai bezela erabilli.

«Auxa da gizakia! Onelaxe da aundi eta zoritxarreko, mundu ontako gizakumea. Egiz eta benetan auxa da bizitza. Eta orain, gizakume senide ori, nun da zure itxaropena?» (Paulo VI).

Zergatik ote da? Abenduaren 12'ko «La Croix» Paris'eko izparringian arkitzen det erantzuna:

«Gizakia ez da obetu, ez da ohea. Egunero daukagu naiko agerpen.

Eder-lanak eta idaz-lanak, izparringiak eta zineak ditugu giza-biotzaren ixpilla; eta or agertzen zaigu giza-irudia ia-ia beinere bainon bel-tzago». (Antoine Wenger).

1969'gn urtea... Itxaropena... Aurrerapenak... Egingo ote degu aurrerapenik geren buruak obetzen? Emendik urte betera ere gaur bezain beltz arkituko ote degu giza-irudia? Gaur bezain bereko eta kaxkar, gaur bezain aundi eta «zoritxarreko»?

Gizakumea onela balin bada, esan dezagun Wenger'ekin: «Gizakia onela bada orretxegatik du ain bearrezko kristau-itxaropena».

Betor urte osoaren buruan salbatuko gaituana, betor guziongana. Eutsi dezaiozun giza-itxaropenari. El-du dezaiozun kristau-itxaropenari, eldu dezaiozun iraupenez eta pozik.

«Sinisten det» edo «sinisten degu»

Lenengo, azaldu dezagun istori apurtxo bat, gai onetaz. Urte batzuk dirala, Gipuzkoa-ko Eliz barrutitik, egunero Meza Donean esan oi diran otoitzak, euskeratuta, Erroma-ra bialdu ziran, an, goiko agintariak ontzat emateko.

Ortarako, euskerazko itzulpena, ez latinetik zuzen zuzen, balzik gaztelera jarri berria zan liturgik egin zan.

Eta, jakina, gaztelera, Erroma-kin kontatu gabe, Mezako Kredoa onela asten zan: «Creemos en un solo Dios...»

Nunbait, gaztelera itzulgilleak uste zuten, beste zenbait otoitz bezela, sinismen-aitorketa ere askori edo guztiori dagokion zerbait «gizarteko gertaera bat» da la.

Gaztelera itzulpenari begiratuaz, euskeraz ere ala jarri zuten, «sinisten degu...».

Baño, Erroma-n zuzendu egin zuten onelako itzulpena, eta beraren orde «sinisten det» esateko agindu.

Beragatik, gaur onela ematen diogu asiera Mezako Kredoiari «Sinisten det».

GAUZA ARRIGARIA

Zergaitik ori?

Mezako otoitz guztiak, askoekikoak, guztiekikoak gizartean eta alkar-berotasunean esan oi ditugu.

Artu irakurle, zure eskuetan, eguneroko Misala. Otoitz guztiak, gutxi gora bera, onela asten ditugu: «Emaiguzu, arren, Jauna...» «Eskaintzen dizugu, Jaun guztizalduna...».

Otoitz guztiak, erabat guztiak, askoekikoak, gaztelera esan oi degun bezela, «en sentido plural» jartzen ditugu.

Eta, orain galdera bat. Zergaitik Erroma-tik agindu zigun, guri, euskaldunari, gure itzulpen eder eta biguñean, Kredoa edo sinismeneko otoitza «bakarrekoa», au da, bakoitzak, bere izenean bakarrik egiteko, Jaunarren aurrean?

Bi zergaitikako edo arrazoi datozkit laister nere burura.

Lenengo, latinez ere ala dalako. Dakitzuten bezela, latinez ere Kredoa bakarrek otoitza da. «Credo in unum Deum»; baño, ez ordea, «Credimus in unum Deum».

Baño beste arrazoi bat ere gertu dago.

Gaurko teologuak, denak, bide ortatik dihoaz, alegia, sinismeneko eglntza bakoitzaren mallan (al nivel de la persona), sortzen da la.

Sinismena, bizidun sinismena, egiazko sinismena, esperientzi bat da, izan ere, esperientzi sendoa, argi zuriz jantzia, ziur ziurra, baña ez besteentzako, balzik sinismendunarentzako bakarrik sendoa, argitsua, ziur ziurra.

Sinismendunari auxa gertatzen zaio: besteari ezin dio azaldu eta eman bere sinismeneko ondasun eta zoriontasuna, ez, ori ez; baño ez da ere ifortxok berari kendu bere sinismeneko sendotasuna eta argia ere. Ebanjelioko itzaz, «alderdirik obena berak aukeratu du, eta ifortx ez dio lapurtuko».

Joe Casa

Gizonaren eskubide ta eginbideaz

Gizonak baditu bere-bereko eskubideak eta eginbideak. Aurrenekoak, bere nortasuna, bere askatasuna ta bizi dira.

Gaurkoan auzetaz asko itzegiten da, ta Elizak ere beroien alde askotan itziegin du. L'Observatore Romano egunkariak, abenduaren 11'an, oietaz dakarren sail eder bat euskeraz eman nai dizuet, oso ederra data.

"AZKENEKO AITA SANTUAK ETA BATIKANGO II-GARREN BATZARREK ERAKUTSIK"

Gizonaren eskubideen alde, Elizak, bere irakasketaz zenbat egin duan emen ageri da. Pio XII-ak, Juan XXIII-ak, Paulo VI-ak eta Batikango II-garren batzarreak urrezko itzez esan digutena. Itz auek ezin gezurtatu bai-ditezke. Ezaguera oso go bat oietaz irizteko, esan dituzten zenbait bildu ditzagun.

Pio XII-ak 1929-ko neguillaren 24-ko mintzaldian: "Gizonaren nortasunari, askatasunari ta biziari mazi (burla) egitean, bere eskubideok jainkoagandik datozelako, Aren aurrean karraxika daudeq.

1941-an, Rerum novarum azaldu-rik 50 urte betetzeko mandatuan dio: Giza nornai danaren eskubide-etako zelai ukitu-eziña babestea ta bere eginkizunak betetzen laguntzea, errietako agintari guzien berezko eginbeharra da".

1942-ean, Eguerri aurreko 24-ko Radio-mintzaldian esan zuan: "Pakearen izarra agertu ta giza-talde gañean naiko duenak, giza nortasunari dagokion tokia ematen lagun beza, Jainkoak asieratik ari emana da-ta".

Kardenal berriet 1946-go otsaillaren 20-an egin zien mintzaldian: "Gizon bakoitzari begira dago Eliza,

inoiz begiek arengandik kendu gabe, aren biotzko dardarako guziz oartuz, ezagutzen ditu aren aberastasun guziak, alako begi-joste txorrotaz eta barroneñoko begiraldi leunez. Goiargit, Kristok erakutsietatik eta izatez goiko berotasun, jainkozko maitetasun beretik artu dezazkegu oiek".

Juan XXIII-ak bere «Pacem in terris» 1963-ko jorraileren amaikan dio: Elkarrekiko bizitza zuzen eta emakorrek pakea dauke oñarritako, gizaki nor-nai dela ere, eza-gueraz eta borondate akeraleaz ornitutako izakia delako, eta geroztik eskubide ta eginbideduna; bere izate beretik bereala ta batera bai-darizkio. Ordun eskubide ta eginbide auek guzienak, uki-eziñak ta saldu-eziñak dira. Giza edozeñen bikaintasuna gogora al diteke jainkozko goi-agertaldiaren argitasunean ere, ordun esan al baño aundiago agertuko da ori, gizonak Jesukristoren odolaz erosiak izan geraldako ta Jainkoaren graziaz jainko-eme ta adiskide egiñik, betiko zorionaren jabe-gai biurtuak izan geraldako".

Paulo VI-ak 1965-go mayatzaren 4-an, Erridi-Batuen Batza osoari esana: "Gizonaren eskubide ta eginbide oñarrikoak, bere bikaintasuna, askatasuna ta aurrenik erlijiozko askatasuna zergatik oiuzkatzen dituzute? Guk, orain uste aditu dugula, zuen jakinduariaren goieneko mallaz oarturik, ta erasten dizugu: bere santutasuna. Guzien gañetik, gizonaren biziak ari bai gera ta giza-bizi santua da; ori beztuko duen kopeta-gaiztokorik ezta. Goseari jate-emateaz bakarrik etzerate ari, beharrezkoa da giza-bakoitzari, aren bikaintasunari dagokion bizi-bidea eskuratzeta. Eta ori betetzeko zuek aliegiñak egitea... Ba-dakigu zenbateñoko suz ari zeraten jakite

Zenbat buru ainbat aburu

Erresposuak

Juan Sagasta, izenarekiñ, abenduren 8-iko, «Zeruko Argia» aldizkarian, 301, garren zenbakian, agertu zan idaztiari, erantzuna.

ERRESPONSUA ZER DA

«Badakizute zer diran erresposuak», esanaz asten dezu zure atala. Zuk eman ez dezun agerpena, eman nai diot irakurleari, luzatu gabe, bi itzetan.

Jainkoaren itzak erantzun bat eskatzen du, bizi-modukoak batik-bat, baño agoz erantzutzeak agertuko du azalera. Erantzura au, geyenatan abestuz egiten da. Naiz Mezetan, naiz Urizioan, naiz Jainkoaren itzaren liturjizunetan, Jainko itzaren zati bat irakurri ondoren, erantzuna erriak ematen dio. Orixe da erresposua. «Sinisten det nere Eroslea bizi dala...», zuk esaten dezuna, ori xe da: Erantzura bat. RESPONSUM, ERANTZUNA. «Legenti respondentem cantavimus» (Irakurleari, abestuz erantzun diogu), Agustin Doneak, «Sermo ad Piebem I», esaten zuana.

Ortikan datoz Ofizio ta Mezetako responsorioa (graduala), ibildeunetako abestiak (ikus Kandelari egunean); Illetatan, Meza aurretik egiten zan irakurgai baten erantzuna, da: «Sinisten det...».

Erresposua, erantzura bat da beraz, eta ez Aita gure bat esatea, diru bat jasotzeko. Elizaren Liturgian, beintzat.

ERRESPONSUA TA ELIZAREN AOLKUA

«Euskaldun eliztarrak, antziña-antziñatik ontzat artutako otoitz-jardun maitekorra», diozu. Noiztik? Sinagotatik? Lenengo gizaldietatik? Ez da iñungo Eliz-lirakaleen itzaldietan eta idatzietan agertzen. Iñungo Liturgian ere ez. Noiz asi ziran euskaldunak, erresposuak orrela ateratzek, eziñ nezake esan. Baño bai, gure gizaldi ontan, XX'garren gizaldian, erri batzuetan ugaritu zira; erresposuen oitura batzuk sartu zira, bai. Nun eta nork esan nezake, baña ez noa izenik agertzea.

«Gure aurrekoak Eliz-lirakaleengandik ikasi... Eliz-Buru diranak oraintxe ere, gogo-gogokua dutena». Añi gogokua izan ezker, zergatik ez du otoitz berezi bat ortarako jartzen Elizak, erantzura ortatik artu gabe? Liturgian zergatik ez da sartzen? Ainbeste otoitz-jalera arduraz eskatu dituanak gaurko egunean Elizak, Batzar Nagusian eta Aita Santuen aolkuetan; Nun arkitzen dezu «gogo-gogokua» dutela erresposu diruarekiñ ordaindua? Praktikan? «Ilberri dan Gotzai gogoragarri, Lorentzoren illetan, bost erresposu abestutakoak entzun zifualako, ateratzen dezu ori?»

ARRAZOI ETA ERRIAREN ERANTZUNA

«Ala ere badira zenbait Eliz-gizon... gogokua eman da beste gabe, kendu eta galerazi naian dabilzanak», esaten zenuan.

Kendu eta galerazi naian dabilzanak, bai; baña ez, «gogokua eman da beste gabe». Arrazoi asko daude ortarako.

Gizonak, gizona danez eta ez aber bakarrik, nor bere kontzientzian, arrazoiak jokatu bear duala derizkiot eta ez oituzaz.

«Noiz nai ari diri esaten ALKARIZKETAK bear dirala eta ERRIAREN iritzia begiratu bear dala». Gaurko egunian batik-bat, alkar-izketaren eskabidea modan dagoala, esan genazake. Asko alkarganatzek ez geran siñalea izango da; bestela eskatu gabe sortuko litzake ta.

Elizak, beste iñolaz baño geiago eskatzen du alkar-izketa ori, iritzi ez berdiñak arrazoi bidez bateratzeko, ta burukak kentzeko. (Ikus Ba-

tikanoko II, garren Batzar Nagusian, IM 92; O 13; RNC 2; IM 21). Oso bide ona derizkiot bada, ezberdintasun bat baldiñ badago emen ere, apaizen artean (zuk agertzen dezun bezela), edo apaiz eta erriaren artean (nik ikusten detan bezela), alkar izketak sortzea.

«Erriaren iritzia begiratu bear dala», batez ere pastoralan, esatea, «Eltzetik babak ateratzeta» izango litzake, esaera batek dionez.

Beste alde batean, «estimatu borondate utseez ematen zaizuten saria» esaten dezu. Borondate ori, barrangoaldia? Benetako borondateak bear bezela, sentipen baten erantzuna al da? Ala, miñgarri zaion oitura batek bultzatuko?

OGI-BIDE ONA, EMAN EZKERO

«Nekegarriak emen dira». Nekegarria, Aita gure bat esatea? Diru-arekin ordaindua izan ezker gañera? Nekegarria dala baietza eman da ere, zer? Ez da nekegarrikoa, la-be bizi batetik burdiñ-salda artzea, edo laminazioan datorren burdiñ-guriari bide berria ematea? Ez dira oiek ere egiten, nekegarriok izan ta gutxiago ordainduta egonarren?

«Tarteka eta poliki atera, naiz Elizan, Naiz ibilliaz zuazuanen». Ez litzake aterako era berian, ainbeste paralitiko, itxu, erren, esku-motz, ogi bide egokirik ez daukatena? Ala, aien otoitzak, eliz-gizon batek agiña ez du balio? Zenbat eskale agertzen ziran, oraindala urte batzuek, Aita gurea aian zutela, etxe artako illen alde, eta gizarteak berak baztatu ditu. Aien otoitza etzan benetako Aita gurea?

EZ DA OGIBIDE EGOKIA

«Txanpon kutsua dutela?». Bai, eta bestela zergatik kendu nai ditugu? ez baldin badute, zergatik neurria jartzen zaie? Txanponik ez baldin badago, erresposurik ez.

«Esango dizutet ba gertatua...» Apaizen ikasketak eta ezitzea, injeniero, sendagille, arkitekto baten «karrera» bezela, ogibiderako gertatzen bat bezela, noiztik artu bear da?

Ez dago ondo, guraso baten nekegarri, bere seme apaiza izatea; egia. Pablo Doneak, zer egiten zuan? «Zerok dakizute niretzat eta nereki-kontzat bear zan guzia eskuok irabazten zutela. Edozterian erakutsi dizuet orrela lan egiñez, makalei lagun-etorri bear zaiela, Yesu Yaunaren itza gogoratutik, Arena bait-da esan au». «Artzea baño ematea at-segiñak». (Bidalien Egiñak, 20, 34-35, Ephesoko elizako eluenai, apaizel).

«Ori zaitezte, ezperen, senideok, gure neke ta samiañaz, zuetako iñoren bizkar ere ez izateko, gau ta egun lan egiñez Jainkoaren Berri Ona zuenean aldarrikatu (zabaldu) genun» (Ikus. Pablo D. I Tes. 1,9). Egia beste alde batean, Pablo Doneak (I Cor. 9, 7-9-14), berak esana: «Gudan nor ari da bere bizkar? Mastia nork landatu ta aren matsik ez du yaten? Artaldean nork larratu ta ardien esnetik ez du edaten? Idatzita baitago: «Eultzian ari dan idia-ri aia ez lotu». Orrela, bada, Yaunak Berri Onaren bizkar bizitzeko agindu die».

Ez diot nik, iñola ere, errian zer egiña baldin badauka Berri-Ona zabaltzeko lanetan, erriak berak bizi-modurako eman bear ez dionik. Baña, ez lldakoen biotz samiaña baliatuz, jaso.

Isaias, 10,12: «Zori gaiztokoak lege okerrak egiten eta bidegabekeriak idazten, aspertzeke ari diranak. Auzietan gizaxoak zapaldu, nere erriaren landerrei bidezkoa ukatu, alar-gunak berentzako arrapakintzak begira, ta umezurtzak larrutzeke asmotan... Non utziko dituzte zuen altxorrak?».

On derizkiot, berriz ere, erriko Elizaren serbitzurako daudenak lasatasun bat euki dezatela, nola biziko erabakita, baña Juan Jauna, EZ ERRESPONSUAKIN! «Ez degu ala ere eskubide au erabili; aitzitik (privación), dana yasaten dugu, Kristoren Berri Onari zoztorrik ez sortzeko» (Pablo D., I Cor. 9,12). Beste formula bat billatu, Ez, esnatzen ari dan erria mindu ta urrutiratu!

DIRU-ZALEAK EZ!

«...eta bitartean semea Diru-etsia agertu naian». Diru etsai ezin leike izan, eta agertzea ere itxuragabeke-ri bat dala derizkiot. Diru-etsai ez, baña diruzalekeriaren-etsai, bai. Ta BAI!

«Egindako lanaren saria jaso... Otoiña, lana? Edo ta otoiñaren saria? Noiztik otoiñak diruzko saria dauka? Simonian? «Lan» ori, askok gustora artuko luteke, eta baita el-karte (contrato) ori egiñ ere!

«Kontuz-kontuz ibilli zaitezke zuek jarri nai dezuten Eliza Berria erabat galdu ez dedifiñ. Elizaren izaera erresposuetan jartzen al dezu? Gauza gelago ere baldiñ badauzkatu, esango dizut: Eliza Berria, ez degula nai. Eliza Bat bakarria danik, Kristok bere samifez eraikitakoa, lenengo gizaldi ta ogeigarrenerako, ezin gentyake bota, Berria erikitze-ko; baña berritu bai. Zertarako bestela, Juan XXIII, garrenak ots-egitzi egin dan, Batikanoko II, garren Batzar Nagusia? Eliza berritzeko ots-egin zuanean, naspillatu egin al zan, edo nastuta al zegoñ? Eliza galtze-ra ote ziogon?; Paulo VI, garrena, Eliza galtzera joan al da?

«Diru-zale agertu nai ez badezute, artu, estimatu borondate utseez ematen zaizuten saria...». Borondatez emandakoa, noiz dago neurtua? Ezer ematen ez duanari, zenbat erresposu botatzen dizkiozu? Daukan pikatik, pikatkoa ematen dizunari? Ala neurtuta zabilta? Aberatsak bakarrik daukate zeruratzeke bidea?

Erresposuaren mendean baldin badago zeruratzeke laguntza, esan leike!

«...eta izango dira iñolaz ere zure eliztarren artean beartsuak eta eman beral». Diru gora-bera gelegi dabilela apaiz eskuetan ikusten det, besteetara zabaltzeko izenean erresposu diru ori artzeko. Gaurko egunian, apostoloak diakonoak jarri zituzten bezela, Karidade edo goimaitasuna eratzeke, ez ote litzake beste elkarte, batzuen esku utzea egokiago izango?».

«Ez ixildu-azi lurretik zerurario gure Euskeldun biotzetatik zijoan otoiñ-deia, gure senide eta beste geiagori zorion bidezko aurreratzeke». Ez! Sekulan ere, ez! Jainkoak gorde nazala ortatik! Baño diruaren mende dagoa zeruratzea, agertzen duen kutsu guztiak kentzen salatuko naiz. Otoiña ixildu, ez! Zeruan bein de, nere aurretiko senide, erritar, euskeldun eta mundu guztikoak. Pakean dezatela atseden».

GERTAKIZUNA-AMAIA

Bukatzeke, erretore jaun batekiñ izan nuan izketaldiaren azkena, esango dizut. Berak, eliz-etxean, ainbeste argizari etzuan ondo ikusten, beztu, lurra zikindu ta askotan erre egiten zuten da. Ala ta guztiz ere, argizari aien aurka etzan sartzen. Zergatik? «Nere lagun batek esaten zidan: Argizariaren aurka ez adi sartu, bestela, erresposuak ere gutxitu egingo dituk».

Nik «erresposuak», diruzko erresposuak ere, ez ditut bada gogoko!

IRU OAR

1. Ixillik negoañ, nereak barruan gordeta. Zureak aterazi dizkit, Erriari eman diozun janaria usaiduna dala esango nuke. Erriari janari mami-tua ematen sayatu naiz, Luze xamarra atera zait. Irakurle! barkatu zer edo zer galdu baldin badezu.

2. Ez beza pentsa, irakurleak, batik bat laikoak, emen apaizen akatsen bat agertu bada, gogo txarrak edo besteen bizkar ondo bizitzeak, eragindakoa izan danik akats ori. Mentalidadeko arazoa da neretzat; beste eziera batean gertututa, orain-gio jokabideen berri aztarrenik ere ez jakiteak egiñ erazia. Borondate txarrerarekin, ez baña, eziera txarrak egiñ erazitakoa. Mentalidade ta eziera berri ori emateagatik, idatzi det ainbeste.

3. Barkatu, Juan Sagasta, jauna, zure artikuloiari eman diodan itzulaldia. Zurekiñ ez naiz sartu, zuk agertu dezun mentalidade orrekik, erriarentzat ona etzala iruditzen dizaidalako.

ISAIAS AGIRREURRETA

HERRIAK ETA GIZONAK

nazio-arreko-unea

ISRAEL ALA PALESTINA?

RIKARDO ARREGI

Bi-naziodun Palestina.

Eguzkialde Hurbileko nahasmendu guzti hauetan ba da Herri bat gainontzeko guziek ahaztu nahi dutena: Palestinakoa. Estadurik gabeko nazioa, etxerik gabeko nausia. Bortxakeriaren bitartez desherri-ratutako Herria.

Sozialismora jotasten ari diran arabiar militarrek, arabiarren batasunean sinisten dutela dioten jauntxo kontserbadoreak, Israelgo buruzagiak, munduko estatu nausienak Eguzkialde Hurbileko pakeaz mintzo diranean prest daude Herri hau ahaztu ta baztertzeko.

Nixon-ek bere atzetik «lobby» petroleroa du. Honek israeledarren alde hain gogor ez jokatzeke eskatzen dio, petroliogatik arabiarren adiskidego izateko. Arabiarrekin, hauentzat, arabiar estaduekin esan nahi du, inola ere ez palestinoekin. Hauek nazio bezala ere ez baidira ezagutuak!

Palestinoak bere lurraldeak isarealdarrek okupatuta ikusi dituztelako eta horregatik egin lezateken burruka bakarra egiten dutelako —terrorismoa— ez dituzte ikusi ere egin nahi ez arabiar estaduetako zenbait buruzagiek eta gutxiago asraledarrek. Shimon Peres, israeledar politikari batek, LE MONDE Pariseko egunkarian terrorista hauek minoria bat besterik ez dirala ta palestinoen majoria kontra dutela esan du. Musika hau ezaguna ez balitz bezala!

Bainan arabiar estaduetako zenbait buruzagi ere kontent lirake, batere melankoniarik gabe, palestinoak ixil araziko balituzte. Al Fatah eta beste antolamendu palestinoetako militanteek ederki ezagutu dituzte, Jordaniako, Siriako, Libano, Irakeko eta Ejiptoko espetxeak! Arabiar herri iritzierekin konta ez bazuten onezkerio desegin da aurkituko ziran.

Horregatik, Israel-ek dionez, posible da Israel-ek gainontzeko arabiar estaduekin haremanetan jartzea. Palestinako nazioa tutik ere ez. Hori refujiadu palestinoei ordaindu behar zaienaren prolema besterik ez da.

Nere iritzian benetako soluzioa bi-naziodun Palestinan bakarrik dago. Hortarako Palestinan bizi diran judutarrak Eguzkialde Hurbilean benetan sartzen ez badira, bere izeara palestinoen desherri-ratzean finkatu nahi baldin badute ez da posible izango. Benetako pake iraunkor bat ez da helduko. Justizian finkatutako pakea esan nahi dut.

JOSE ZINKUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK
HERNANI, 4 — DONOSTIA

Arrigarritzko Salmenta !!!

Lekua berritzeagatik

Lo-gela osoak illen 500 pezetatik gora.
Irukoitzak, sofa-ogeak, besaulkiak, abar...

Guzia erdi prezioan

Amuebladora Comercial
Hispania, S. L.

Moraza, 3
SAN SEBASTIAN

San Marcial, 12
IRUN

Smikosrky-ren Gora-beherak

RAFAEL EGIGUREN

Parlamentu federalaren lehendakari-tza eslobakiar baten eskuetan utzi dezala. Hauxe izan da Eslobakiako komunista alderdiaren buru den Husak jaunak, Bratislavako komite zentralari egin dion eskaria. Lehendakari ta gobernuaren burua, Svoboda ta Cernik, txekiarrek direnez, hauen ondoan eslobakiar bat izan dedin.

Azalpen honekin, Husak jaunak ez du, lehendik txekoslobakiar jenteak bere buruz zekiana ofizialki zineztatu besterik egin. Izan ere, gobernu federal berri honetan, Cernik lehendakari-tza seguru bezela jotzen bait zuan herri guziak.

Eskari honek berak ere, beste azalpen bat ba dakarki. Smrkovsky ari gera. Zorionezko parlamentu federal honetan ezin izango bait du partehartu. Ta Smrkovsky ari geranez ona da jakitea parlamentuaren gaurko lehendakariak berriki esan duana. Hona: Txekiako ta Eslobakiako komunista alderdiari askoz gehiago komeni omen zaio parlamentu federalaren lehendakari-tza eslobakiar baten gainean eroritzea, txekiar baten gainean baino.

Zer ari diren? Itxuraz ba dirudi errepresentatze berdintasunaren billa dabiltzala. Egitar ordea, Smrkovsky zapaltzailearen jokua onartzen ez duanez, hau aldentzea litzakealakoan gera. Askoz erezago izango bai litza-ke edozein eslobakiar agintari maniatu, Smrkovsky jauna baino. Estudianteen eta langileen artean batez ere, duan arrera ezaguturik, aldentze honek ondorio serioak ekarri ditzakeala iruditzen zaigu. Smrkovsky baita langileek eta estudiantee-ah aho batez onartzen duten agintari bakarra.

Langile eta estudianteen alkartzea. Horra. Herri gehienetan hau izan da arazo gogorrenetatik bat. Bai Italian, bai Frantzia hor ibiliak ditugu bi mundu hoiek ezin baturik. Iseka elkarri.

Txekoslobakian besterik da. Ba-

Txekiatarrek, inbasio ondorenean, Praga-ko karriketan zabaldu zuten irudi bat.

turik dagoz, eta bai batzuek eta bai besteak, Smrkovskyren alde huelga egiteko prest.

Nahiko lana izango da Pragan.

Smrkovskyren adentze hau mantso mantso ta ahapaldika egingo omen da, ondorioak bizi-geiak izan ez ditzen noski.

Italiako Sozialista alderdi berria

Orain urte batzuek italiar sozialista alderdiak (P.S.I.) kristau demokratekin elkartuaz sozialisten politikari beste bideetara jo erazi zion eta honela ordurarteko joera aldatu; bainan sozialista sail batek oportunitate bezala kritikatu zuen elkarganatze hau. Honela sozialista alderdiaren militante gehienak, Pietro Nenni-ren zuzendaritzapean Saragat-en sozial-demokratekin bateratu ziran sozialdemokraziaren alderdi berri bateri sorrera emanaz; beste batzuek, Lelio Basso-rekin alderdi sozialista berri bat sortu zuten: P.S.I.U.P. (Batasun Proletarioaren Italiar Sozialista Alderdia) izena duen alderdia.

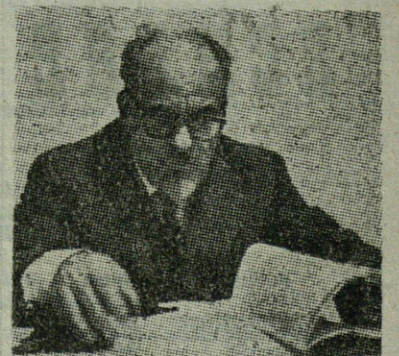
Maiatzaren 19-an, Italiako azken elezioetan, alderdi berri hau ondo indartuta ateratu zen, zeren 1.400.000 boto eskuratu zituen bere alde; parlamentuan 23 diputatu eta 13 senadore bereganatuaz. Bainan ez du exito berdina izan, bere lau urteko izakeran, ideialogia koherente eta sendo bat lortzen. Hau argi azaldu ziguten abenduaren 18-tik 23-ra Napolesen egin duten Bilzarrean.

Biltzar hontara munduko langile alderdi guztiak inbitatuak izan ziran. Ez zituzten guztiak bere ordezkoko bidali. Bestaldetik Italiako alderdi

komunistak ez zuen onartzen sozialista alderdi berri hau komunisten ezkerrean edo eskuinean zegoen eztabaidatzea. Bien arteko diferentzietaz jardutea «pobrea ta sentidurik gabekoa» zela ziorten komunistek.

Prieto Nenni-rekin gelditu ziran sozialista ezkertiarrek kritika gogorak izan zituzten, alegia, sozialdemokraziaren barruan oposizioak izatea, batzuek pentsatzen duten moduan, kontzientziak trankiltzeko bakarrik balioko duela. Estruktura- ren barruan sartzen diran ezker, oposizio hau kontradizio bat besterik ez delako.

Egun hauetako bilkura ta hitzegite gehienak mila eztabaida ahuletan joan zaizkie P.S.I.U.P.-koei, alderdiaren zuzendariaren interbenzioak ez balzuen besteena baino argi gehiago ekarri. Hala zion Tullio Vecchiotti-k, alderdiaren sekretarioak: «Italiako alderdi komunistaren ez ezker ez eskubi ez gera eta langile klasearen partidu berria lortzeko ez dugu erreformista izan behar ezta ere maximalismoaren menpean jarri behar». Beste batek, Libertini-k berriz: «Mimendu erreboluzionarioak Estaduen politikara menperatzera erreformismoan eror-

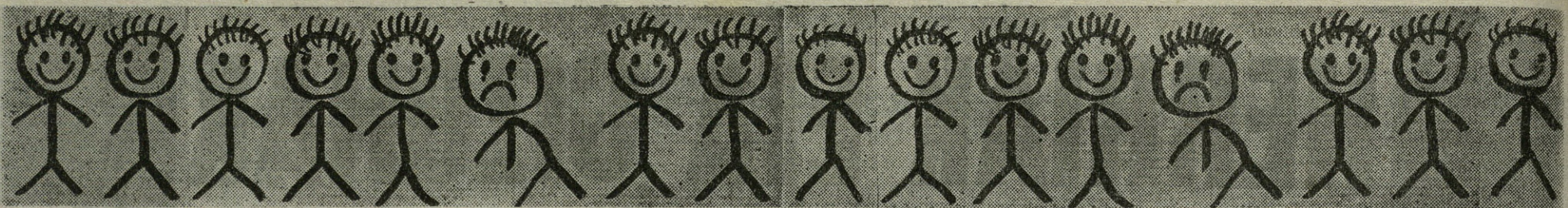
Lelio Basso P.S.I.U.P.-ren sortzaileetako bat.

tzea da. Hori gerta ez dedin alderdiak sindikalari ezkertiarrek behar ditu».

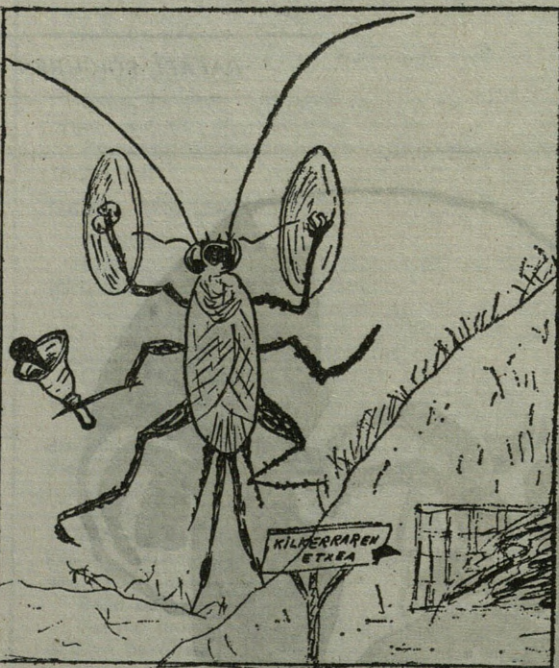
Biltzarren bukaeran ez dute bere erabakien agiri bat ere egin.

«Ez dugu ez stalinismorik ez kas- trismoaren amets romantikorik nahi. «Zer ez baidakite ondo zer berri proposatu, lau urte hauetan ideialo- gian batasun batera ez baldira alle- gatu.

AMAIA LASA

K i l k e r r a

Udaberrian gure belardiak eta landak alaitzen ditu bere kir-kir atseginiarekin. Mutikorik geienak orren atzetik ibiltzen dira zuloz-zulo. Zotzik edo belar-izpi luzerik inon ba-da, zirika ta zitzaka atererazten dute bere zulozik, txapelan sartzeko; bañan atera nai ez badu, ba-dakizu zer egin oi zaion txulo ortara: legortea baldin ba-da ere...

Txapelan sartu eta etxera eramaten dute. An, kajatxo batean itxi ta kantatuko du gogoak ematen dionean. Ur-aza edo litxua maite du, eta inon baldin ba-da, ekar-tzen diote etxe berri polit ortara. Naiago luke, ordea, belardian bere esku' bizi, bere mende egon, etxe itxu-sian ere.

Zenbat aldiz amorrarazi diozu amari edo amonari zere kilker oiekin? Zenbat aldiz egin dezu eskolatik pi-per, xomorro oien atzetik ibiltzeko, ta bear ez diran bes-te zenbait gauza egiteko?

Bada beste kilker mota bat ere, ixilla, etxe-kilkerra, beste izen baten labe-zamorro esaten dioguna. Labeetan eta labe-sukaldeetan bizitzen eta ugaritzen da. Galtzen ez da oso oso erreza.

Eguzki ederra ez bada ere, kilkerak ateria naiago du kantarako. Ala-olako egurandia dagonean, aren kanta-tik igarri ditioko euririk egingo ez dula; baña zenbait aldiz utsegin ere egin oi da.

«ORIXE»

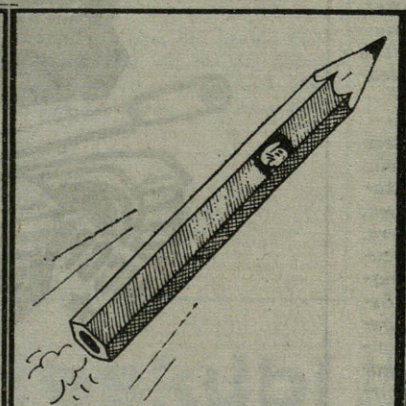
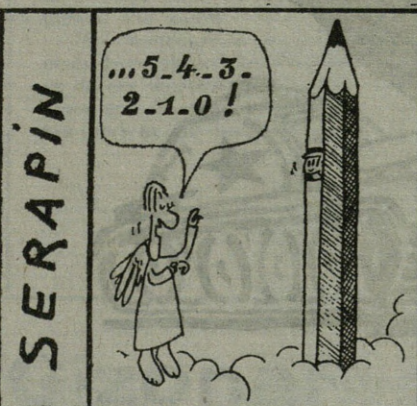
TXIMELETA EDO PINPILINPAUXARENA

Tximeleta gordetzaillea dezute gizon au. Tximeleta-mota bakoitzetik bakarra gorde bear du. Baña, konturatu gabe bi berdiñak artu ditu. Asmatuko al zenduteke nortzuk diran tximeleta berdin-berdiñak? Pizkortu begiak...

TXIMELETAREN AGERPENA:

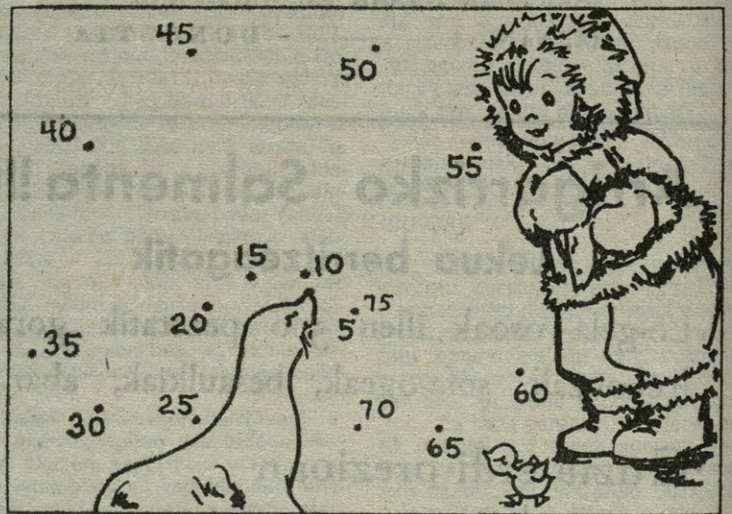
Amaika ta ogeita zazpi zenbakiko Tximeletak dituzu berdiñak.

ESKIMALA- RENTZAT ETXEA

Eskimal mutiko onek etxe bat jaso nai luke beretzat eta baita foka bere lagunarentzat ere. Zuk lagunduko al zenioke? Bai, orratik! Bostetik asi ta bosnaka-bosnaka segi zazu zure ardatzak eta etxea jasoa ikusiko dezu... Ba-aldakizu nun bizi diran eskimalak? Alaska ta Groenlandia aldetan; oso ipar-aldeko lurak dira oiek. Beti elur eta gela artean bizi bear izaten dute eskimalak. Mongol-arrazakoak edo dira... Eta danen artean berrogei bat mila lagun osatzen dute.

Arrantzale ta eiztari porrokatu ta trebeak dira. Naiz eta tresna ta txamarta antziniakoekin jardun. Ortaxetik bakarrik —eizetik eta arrantzatik— bai daukate bizibidea. Ez dira inolaz ere gudazaleak. Paketsu ta biotz onekoak oso.

BONBOITEGIA
BEZUZAK

Lor

IGANDE TA JAIEGUNETAN IRIKIA

DONOSTIA
Hnos. Iturrino, 22
Urrutizkiña: 1 94 15

ECHABE

ETXABE' REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 24

ZARAUTZ

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN
MAKINAK

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

EUROPA'KO AUERRERALDEUNI'K ONENAK,
AMENGO NEKAZARIENTZAT.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya, 114

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Getaria, 10 - Urrut. 17751 Etxekoa 22700

DONOSTIA

Zer ikusi, ura ikasi

Ramu, gizon - otsoa

RAMU, 1968'aren Apirillaren 20'an il da India'ko hospital batean. 9 urte zituela arrapatu zuten Luchnow erriko trenbidean. Beste 14 urte hospitalean bizi Sharma'n laguntzale zala. Arrapatu zuten arte, RAMU otso artean azitako umea zan. Baserritar batzuek arrapatu zuten 1954'garren urtean.

Baña, otso artean bizitako giza-
diak ez al dira fantasi ta amets
utsak?

RAMU aragizko gizona zan.
Umetxo oraindik.
Medikuen iritzira etzitan beder-
ratzi urtetik gora izango.
Ukalondo ta belauetako azalak
zeuzkan era bat gogortuta, lodidu-
ta... Ukalondotik eskura bitarte-
koak eta belauetik onetarakoak,
sekula erabili ez ba litu bezela,
oso zeuzkan melar ta indarge...
Besagafiak eta itzarrak, berriz, lu-
ze ta indartsu. Lau ankatan ibil-
tzen oitua zegoen, ukalondo ta be-
laun-koskorren gafean...

Otsoren antzik ba ote zuan RA-
MU'k?

RAMU gizona zan ta giza arpe-
gia zeukan. Baña, etzekian izketan
egiten. Uluak, otsoren antzera, bai,
ori ba zekian; batez ere, gauerdian...
Sharma jauna zan hospita-
leko buru ta Manson-Bahr, bere
laguntzale, baña oietzaz gafea
beste mediku sikologo askok ere
ikusit zuten RAMU...

Ze asmo zeuzkan Sharma senda-
gille jaunak RAMU'ri buruz?

RAMU bere onera ekarri ta iz-
ketan erakutsi, bere aotik otsoen
bizimodu ikasteko; otsoen arteko
artu-emanak ta RAMU eta otsoen
arteak... Orre zenbait gauza ja-
kingarriak...

Mostroren bat alzan RAMU?

Giza arpegia zuala esanda dau-
kagu. Kolorea zuan beltzarana ta
gorputza illetsua... Baña begietan
zuan ark gizonenganako izugarriz-
ko bildurra sartuta... Oro ikaratu-
ta zegoan gizonen aurrean.

Zergatik zituan RAMU'k anak
eta besoak aifn elebreak?

Zutik ibiltzen ikasteko garaian
etziolako inork lagundu zutitzen...
Bere inguruan bizi ziranak, danak
lau-ankan zebiltzen ta berak ere
lau ankari eutsi zion... «Zer ikusi,
ura ikasi»... Etzan sekulan zutitu...
Ukalondo ta belauen gafean ibil-
tzen ikasi zuan... ta oso bizkorra
omen zan laisterka egiten... Bes-
te aldetik, berriz, etzioten esku-
kin jaten erakutsi ta aua bakarrik
ibiltze zuan jateko. Otsoak bezela-
xe; eurak bai ziran bere maixu...
Ortzak oso zorrotz zitzaizkion...

Ta jan, zer jaten zuan?

Baratzako berdura ta frutatik
batere ez. Aragi egosirik ere ez. Ba-
ña okela gordia aurrean ikusi ez-
kero, bere onetik ateratzen zan.

Ta hospitalean etzioten zutik
ibiltzen erakutsi?

Ezurren bat austen ba zaizu, ta
besoa edo anka denborale luzean
loturik ba dezu, oiek bere onera
erakartzeko xepelarrenak ikusi
bear... Ta bere bizitzako lendabi-
ziko bederatzit urtean okertuta ibi-
litateko gorputza zeniek zuzendu...?
Eziñ izan zuten.

Ta izketan etzioten erakutsi?
Aamalau urte hospitalean bete
arren, etzuan itz bakar bat ikasi...
Ezizaion bururik argitu... Garra-
xi egin ta plantoa jo; ortz-karras-
kak atera ere bai... ta bildurra be-
ti begi-barnean...

Zer nolakoa zan RAMU arrapa-
tu zuten garaian?

Bildurrakin batera sua ta gorro-
toa zerion begietatik... Argiak kal-
te egiten zion begietan, gauze ibil-
tzen oitua bai-zeon otsoekin... So-
ñekorik etzuan gorputzean aguan-
tzen ifiolare... Esnea, minga-
kin miaztuta eraten zuan... Ara-

gia, gordifnik jan... Bere gorputza
garbitzeko urik etzuan bistan iku-
si nai...

Ta ezer onik atera zuten bera-
rekin?

Aizkenerako, arrapatu zuten egu-
nean baño okerrago zegoan RA-
MU... Epilepsiak jo zuan... ta jos-
tallu ta gauza politzez inguratutik
egon arren etzion ezerk pozik ema-
ten... Ezitzaion ezergatik ajolik...
Iru alditan bakarrik ikusi omen
zuten emozionatuta: zoorra eraman-
tzen batean, bere aurrean txakur
bat ekarri ziotenean ta otsoaren
ulua entzun erazi ziotenean...

Ta otsoek azitako umerik izan al
da RAMU besterik?

Bai izan dira beste batzuek ere.
Ona umeoietatik irukote bat:

1867'an, India'n ura ere. Mutill-
otsoa arrapatu zuten eta Agra'ko
Katoliko Misiora eraman. Ogei ur-
tean itz bi bakarrik ikasita izan...

1920'an, alkuta inguruan, Aita
Sing misiolariak, otsoen artean
azitako bi aizpatxo arrapatu zituan:
Kamala ta Amala.

Kamalak zazpi urte zituan. 1929'
an izan. Bederatzi urte oietan, 42
itz ikasi zitun...

Amalak bi urte besterik etzitan
arrapatu zutenean ta illebe-
tatu ondoren izan. Izketan oso
poliki asita zegoan...

Argibiderik atera dute ejemplo
oietatik?

Bai. Izketan ikasteko urte auke-
rakoak ba ditugula gure bizitzan.
Ta izketan ikasi gabe urte oiek pa-
sa ezker, gero alperrik dala eki-
tea... Oso zalla ta oso gaitza dala
gerora ikastea...

Giza-gogoaren edo giza-animaren
azitzea etetzen bada (animalien ar-
tean bizita), ete nori ez dala gero
sekulan konponduko... Azitze ori
betirako etenda geldituko dala...
Ez dagoala urruno une batean
utsune ori betetzerik...

Ta besterik?

RAMU gizarajoakin etzuten ama-
lau urtea naurerapenik egiti, naiz
ta medikuz ta aurrerapenez ingu-
raturik bizi...

Lau guztiak frakaso utsa izan
ziran.

Baña sendagille talde oien lana
ez da alperrikakoa izan.

Frakaso orretatik atera digute
erakutsi ederrik! Ona zer dioten:
Umea, normala azitzeko, bear be-
arrezkoak ditu bere lendabiziko ur-
teetan, artu-eman auek:

Ume ta bere ama, ume ta bere
ifude, ume ta umeen arteko artu-
emanak.

Zer dala ta dira bearrezkoak ar-
tu-eman oiek?

Artu-eman oien paltan, umearen
personalitate edo gizamenik erne-
ko ezalako.

Oietako artu-emanik gabe, ume-
aren biotz-sentimen, buru-adimen
ta beste giza-almen bereziak er-
netzeko, erne gabe, geldituko di-
ra... Orregaitik, gaurko eguneko
zenbait orfanotrofiotan, ifudeak
ekarri oi dituzte umetxoai titia
emateko, artu-eman oiek umearen
bizian palta ez ditezen...

Ori ez ote da geitxo esatea?

RAMU'ren gorputzaren okerrak
zuzentzerik ezpadago, anima edo
gogoko okerrak zuzentzerik ere
ez...

Gorputza okertu, ukalondo ta be-
launekin ibiltzen oitu, auakin ja-
nariak artu, jantzirik ez sofiean,
illea gorputzean, gauze ikusi, zen-
tsumenak bizkortu... animalki bizi
ta azi...

Animalki gorputzez ta animalki
gogo ta animaz...

Ez itzik egiti, ez giza-sentimenik,
ez giza-pentzakerik... ez ezer... Be-
re garaian ikasi etziralako...

Orra famili ta gizaarteko garran-
tzi izugarria gureta bakoitzaren
azitzean...

(L'EUROPEA'tik artua).

Euskalerriko kiro- lak eta ertiak

Euskalerriko kiroleen barneak eta ertiarrenak ikusteko era asko izan
ditut nik azkenengo 20 urte onetan.

Kirol guziak ez dugu ezagutzen, futbola eta pelotea bai noski. Futbo-
lezko txapelketak eta baita ere pelotazko txapelketak egin ditugu urte as-
kotan. Aldi aietan arlo bien barnean bizi gifian. Azkenengo 10 urte onetan,
ostera, erriko ertiarren barnean igitzen gera. Ainbat eta ainbat era eta jo-
kabide ikusi dugu erti onen barnean.

Kirolakin asiko gera. Gure ustez, kirolak, gaur egunean eta gure ar-
tean bizitza berezirik ez daukate edo beste itz batzuekin esateko: jokolari
gutxi dira gure artean eta orretarako ikustea izango da jakituri onena. Gure
pelota-tokietan pelotariak banazka-eran ikusten dugu: Soroa, Garcia Arifio,
Azkarate, Barberito, Ogeta, etab. oiek, eskuz jokatzen dutenak eta txistara-
dunaren artean beste ainbeste gertatzen da.

Berdin ikusiko dugu futbolarien artean, emen, jokolariak, amar, amabi
edo amabost urte talde batez irautea dute. Zergaitik ori? Urtero, Iru-
lau txanpon artzen dutelako jokatzearen. Pelotariekin ere berdin gertatzen
da. Au da, futbola eta pelota-jokoa, batez ere, bizi-bide bezela erabiltzen
da geiegi eta ez «hobby» bezela. Ikusle larregiak eta jokolari ezak sortzen
du ori.

«Hobby» bezela deportea erabiltzeko erreztasun andiagoak eskeifni bear
dira. Esate baterako, landa geiako, frontoi geiako, etb. euki bear. Kirol-
diak, zoritxarrez, geroago eta gutxiago azaltzen dira eta geroago eta one-
tariko «hobby»-zale gutxiago gera.

Ertian ere orixe bera gertatzen da. Artea edo ertia lantzeko berebiziko
aretoak, tokiak eta batez ere ikasteko erak bear dira eta ez dugu arki-
tzen bear dan neurrian.

Ikastetxe batzuetan, esate baterako, edo seminarioetan musikea eta
abestiak irakasten dira, baiña orlik kanpo oso gutxi.

Erriko ikastoletan toki eta aldi gutxi izaten da musikearentzat edo
abestiarantz.

Ortik datorkigu gure ezjakifia.

Ezjakite onek kalte asko dakarkigu, gure erriko kulturaren kalte dala-
ko leendabiz. Kalteko egoera ura, egoera eragile batera bihurtzeko, izu-
garrizko alegiñak egin bearko litzake.

Alderdi ontatik begiratzen ba-dugu gure erriaren egoera, bereala
ikusiko dugu abeslari eza, edotarik ertitalde eza, etab.

Esate baterako, abeslari ezaren ezaungarri bat, abestiak, erdi-ogibide
bezela erabiltzea da, deporteein gertatzen dana.

Bestetarik lanak erabili bear dugu ogibide bezela eta ez gure kultu-
rearen ondasunak, onek «hobby» bezela erabiltzea egokiago izango litzake.

Txiroegi gera era askotara, baiña aberatzen eran bizi nai dugu.

Onela, gure kulturearen ondasunak irunsi ezker, gureak egin du.

S. LARREA

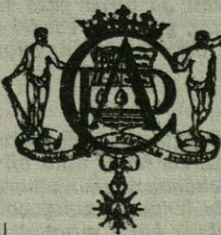
GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Nafarroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatu
- Esne soilla (esterilizatu)
- Esne autsa
- Esne-gelina
- Gurifia
- Yogur
- Batidua

Igara suzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ari) — DONOSTIA

1.896

1.969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure
«PRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos)
balla zaitz

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko fruituak obetzeko
Jakindean jarri zaitz Donostia'ko gure
12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijon,
Iruña, Bilbao, Gasteiz, Jerez de la Frontera, Cadiz, Ali-
cante, Murcia, Cartagena, Granada, Almeria'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

O Ñ A T I

AGURE-ETXE BERRIA

Lengo Miserikordia txikitxo zala-ta, Oñati-ko erriak agure ta amona zartxoentzat etxe berria egiteko erabakia artu du. Ta emen ikusten ditugu erri-agintariak etxe berriaren lenengo arria jartzen. Moja zar ori Paulina arreba da. Irurogeita lau urte egin ditu Oñatiko errian gaxo ta zarren serbitsuan.

GIPUZKOA

LEZO

LEZO EDO ERRENDERI?

Lenago ere saltzatu izan oi det, Lezo'ko erriak, bere mugak, nundik nora dauzkan, dakienik bai ote dan, eta inork ezer ez esatean, len naon bezelaxe, gelditu nintzan, eta ez jakite onekin, ez det uste ongi gabiltzanik. Emen daukazute oietako arazo bat. Guri dagokigun «R.E.N.F.E.» ko geltokiak, izen buru auxe darama, «Lezo-Renteria». Onetaz, arrazoi bat eman nai nizuteke. Ni sortu baño askoz lenagotiko estazioa da orixe. Eta beste errietakoak bezelaxe, buru edo jefe egiten duan bat ere bai, eta onek bere sendiak bizitzeko, etxea ere badu.

Etxe ortan bizi izan diranetatik, idakoak izan dira, eta oien gorputz-kondarrak Lezo'k o il-errian lurperatuak izan dira.

Ontaz garbi ikusten da, estazio ori Lezo'n dagola. Balta xelebrekeri bat dala ematen digu, beste egiketa onek. Estazioaren izena, «Lezo-Renteria» izan arren, ibiltelari edo blajerak, naiz Donosti, edo Irundik dirala, txartela eskatzea datozenean, ez dizute eskatuko, Lezo-Errenderira txartel bat.

Eta beste aurreko, izena daraman ori, norentzat gelditzen da, pitxitxintzat, edo txartel zultzallieentzat? Au dala ta, asko eta asko izango dira, esango dutenak, denbora ederrean, gogoratu zaiok, oker oiek zuzendu naia. Okerra urteak joanda, gerora, ere oker ba'dago, naitanalez, zuzendu bearrean egongo dala darizkiot.

Oker orretaz, gogoratu nai eztuak, zer erri-min, senti dezake, eta noiztan gogoratu bear zaio, erri onek, bere mugak, nundik eta nora dituan argi-bideak atera ditzaten? ZORIONAK

Urte berrian barrupean sartuta gaudenez, asiko nauzute, biotzetik zorionak ematen, ZERUKO-ARGIA' ren Zuzendari, bere idazle, irakurle, ta laguntzalle diranei, eta balta, kanpo ta barrango anai zeraten guztiori. Urte-Berri, on!

GOROSTI'K

NAPARROA

Elizondo'ko «Escuela Laboral» delako etxean euskuarazko ikasketak ematen asi zaizkigu. Berri orrek emengo euskaltzalei aunitz poztu gaitu, gure erri erdaldundu onek bazuen bada zerbaiten beharra.

Euskerazko ikasketa oiek Baztan' go Balleko Etxearen laguntza osoa dute eta gure aintzindariak artutako erabaki ori denek goresten ahal dugu.

Juan Oñatibia yauna dugu erakasle eta bere lana guziz ederra da. Azaroaren 7'an eman zioten asiera ikaskateri eta orain astean bein eta ortzegunarekin izanen ditugu.

Aunitz gazte ikusten dugu eskolan eta badiudi eskuara ikasteak indar pixka bar artu duela. Badut uste Oñatibia yaunaren ereintzak zitu onak emanen dituela.

Gauz guzietan bezala lanpide ortan ere zerbait ikastekotan lehenik zaletasuna behar, au gabe ezpaita deusere egiten ahal, bañan ori dutenek oñarri sendo batean finkaturik aunitz egin dezakete.

Ez al dute ba aunitzek inglesa ta frantsesa ikasten? Eta gure mintzaira zergatik ez? Zailtasun guziak aisa menperatzen ahal litezke gure mintzaira maitatu ezgeroz, eta ori izanen litzake gauzik ederrena, gure gaztedia euskal zaletasun biziarekin ikustea.

Denak behar den bezelakoak izan bageñezke, gure sorterrian eskuara izanen litzake nagusi eta euskal kultura ere bertzte neurri batean egonen litzake.

— • —

Orain ikasketak aipatu ditugunean, Lamierrite'ko berriak ere agertu behar genduzke. Lehenago erran ginuen nola Urriko ilabetearen asi beharrak zirela etxe ortan eskola ematen eta erran ginuen ere gauzak nola moldatu beharrak zituzten xehetasuna guziak agerturik.

ERRENDERI

BA-ZAN GARAIA

Orain dala urte batzuek, gure erri ontan, len gutxi zirala-ta, taberna berri bat iriki zuten eta izen orixe ipiñi zioten: «Ba-zan garaia».

Orain, gaztedia ondo ezi ta gizon egiteko dantzatoki berri bat iriki digute. Gazteak dibertiru bear du, bai, ez goaz orren kontra; bañan eman neri, mendi zear aize osasuntsua artu ta kirio ta giarrak gogortzen ari dan gaztea eta ez ke, zurrut eta samba artean usteltzen ari dana.

Bein, egunkari batean gutxi-gorabera auxe irakurri nuela oroitzen naiz. «Gabaren egun faltsoko argi gordiñean samba'ren zarat nekegarria entzun nuen. ¡O, ene asaba illen itzalak! dantza garbi, begirada lotsadun, izkera neurridun, jatzera apalak. Gobernuak aldatu ditezela, matxinadak egin bitez, eguzkia jaiki ta euria jausi bedi».

Bañan etzazute utzi gure alabak, samba ritmo basatian ibilli ditezene! Eta etzazutela uste irakurri dezuten askari au Agustinetako mojatxo batek egiña danik, e? Bai zera, Vietnam'eko erreboluziogille batek aurren jai nagusia ospatzen duten zutaila'ren 14'ean idatzi zuen. Onek ere erri kementsu ta garbi bat nai. Jakiña bada, ustelkeritik zer ltxaro lezake gure erriak?

SASKI-NASKI

—Gure kaleetan plaka berriak ipiñi dizkigute kaleen izenak euskeraz eta gazteleraz adieraziz. Oso txukun eta polit arki ditugu.

—Igaro-berri degun urte ortan gure erri ontan izan ditugu: 265 jaiotz, 163 ezkontza ta 142 eriotz.

—«Urdaburu»'ko gazte talde batek gure mendi nagusiaren gallurrian «Jaiotza» jarri zuten eta buzola konpondu.

—Pedro Matxain eta Txomin Perurena'k desapiyoko pillota partida joaka zuten, irabazle Txomin izanik.

—Urte'ri asiera orma-zuri gogor batekin eman genion. Ori zala ta Kaputxinogaineko lurpe-bide, tunelean, berebilen txirristaka ugari izan ziran.

—Sky-zaleak ere ba-ditugu orrian. «Memorial Etxedona»'ren III'gn, saioan, junior mallan, J. M. Etxebes-te 3'gn. eta J. L. Aduriz 4'gn. gelditu ziran eta Senior mallan, R. Laruskain 9'gn. eta J. M. Legorburu 12'gn.

—Donosti'ko Aurrezki Kutxa'k beste askori bezela Ikastola'ri laguntzeko 12.500 pezta eman dizkio. Asko pozten gera eta jarraitzalleak izan ditzala. Euskera'ri laguntzen dionak bere erria benetan maltazten duela agertzen du.

ERIoTZAK

—Betiko joan zaigu, Gregorio Berdasko Garai, 52 urteko gizon gaztea. (G. B.) Bere alargun eta famili guztiori gure samin-agurra.

—Baita ere, Ernani'n Jaunak bereganatu du, Agustina Iradi, andere jatorra, urte askotan gure errian Fabrika Aundi'ko eunak saltzen egona. Zeruan gerta berdi. Gure adiskide on diran bere illoba ta familikoel gure samin-agur beroena.

ANARBE

IDIAZABAL

GABON EGUNA

Kristau diran ta ez diranak ospatzen degun eguna degu auxe. Gabon abesti batean abesten dan bezela «ator, ator, mutil etxera, gaztea tximelak jatera, aitaran ta amaren ondoan gabon gaba ospatzera».

Senide eta senideak alkatuta, poz eta alaitasunean pasatzeko egunak oetrek, baña pozik pasatzeko giro egoki bat bear, eta senide edo gurasoen bat gaxo badegu, familien bat laguntzik gabe aztuta edo beartsu, inolaz ere gabonetan alai ezin abestu biotzeko zauri orrek mintzen ditualako. Ala ta guztiz ere samintasun oiek arintzeko eta beartsuari laguntzeko aurten arte urtero karrotza eder bat jaiotza batekin irtetzen zuan gabon gabeen neska mutill saill bikaña bere jiran abestuaz eta Egueri goizean erriko baserri guztietara iristen ziran; Karroza, abesti, taldeak eta abar; gure apaiz gazte D. Bernae Arizmendik antolatzen zituan, bañan aurten joan dan udara ezkerro Madriden arkitzen da bi urteko zigorra betetzen eta emen nabarmendu da bere utsunea, aurten ez degu izan ez karrotza eta ez baserrietara joaten ziran talderik, datorren urtean izango al degu nor edo nor ekintza oetzaz arduratuko dana. Elizan bildu da dirua gaxo ta beartsuenzat, bañan naiz diru laguntza eskuetara iritxi, gaxo eta edadeko askok penatxo dute talde oek kantari ez ikustea eta orrelako oitura jator bat galtzea.

URTE BERRI

Aspalditik datorren oitura da erri ontan urte berri egunean erriko emparantzan ardoa debalde amtea, orain urte batzuek dirala jende asko biltzen zan beren kazuelatoakin ardo ori eranaz meriendatzera, bai umore ederrean jarri ere, bañan gaur debaldeko ardoaz ez da lenago bezin gozoa nunbait geroz ta jende gutxiago biltzen da eta au degu beste oitura bat galtzen dijoana.

Gabon eta Urte berri on guztiori.

AXARI

PASAI DONIBANE

LABURKI

Aurrez-aurre, gure ongi-etorri bereziena On Joxeba Bahobide'ri.

Zenbat illabete igaro dituzu, Terranoba'ko lur urrutietan, zure poza ta alaitasuna zabaltzen, arrantzaleen artean? Zortzi, bederatzi illabete?... Ondo merezi dezu bai, gure artean igaroko dituzun egunak! Ondo izan!

Urte Berri egunean, Otero'tar Joxean, erriko gazte fiña, Ferrol aldera abiatu zan, gudaritza (soldauska) betetzera. Emezortzi illabete igaro bear ditu ta berari oso luze joango zaizkala ziur egon arren, lerro auen bidez, al ditun ondo igarotzeko opa diogu.

Poziz ikusi degu «Erregatxu», euskal giroz apaindua. «Baxo-erdiak»

eraten ibiltzen geranok, gogoz sartzen gera «ardo-toki» onetan. Ez bada bakarrik ardo beltzaren usala nabaitzen, baita ere, euskal giroaren kutsua.

EZKONTZA

Joan dan larunbatean, gure erriko Eliz Nagusian, betiko alkatu ziran, Alzua'tar M'Antonia, erriko neska xarmanta ta Santos'tar Matias, gazte jatorra.

Izan zaitzete zoriontsu!

JAIOTZA

Garayar'tar Pedro Mari'ren emazteak, irugarren loretxo zoragarri bat izan du.

Gure zorion maitekorra senar-emazte jatorr abei!

INALURRETA'K

BAZTANGO BERRIAK

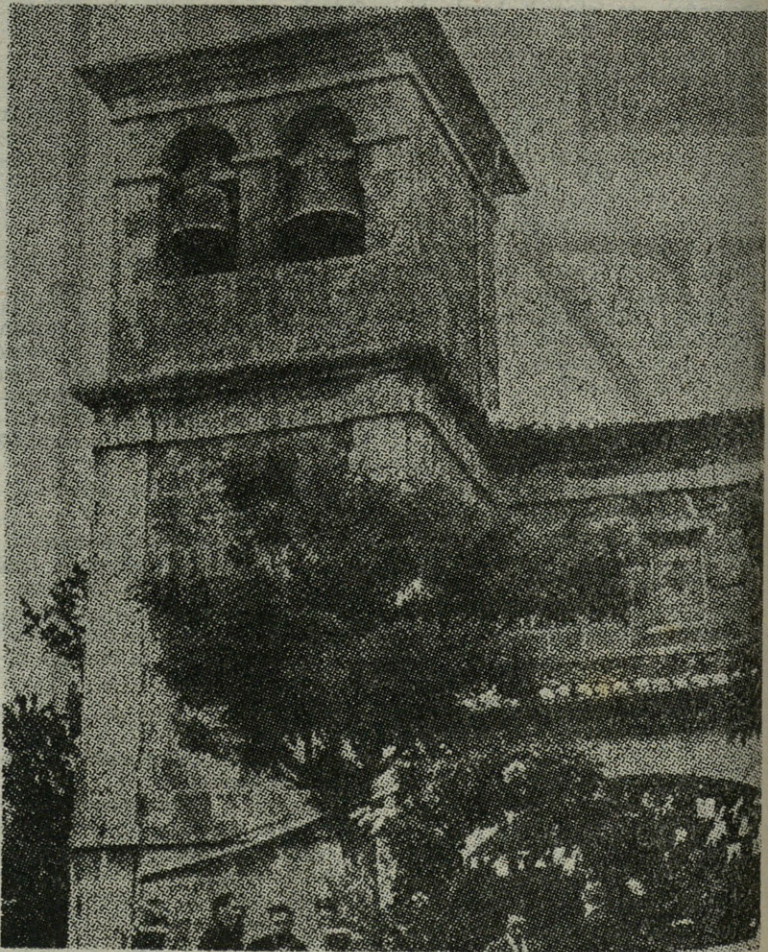
Orain erran dezakegu lan oiek guziek bide onetik doazila, Baztan'go Balleko aintzindarien laguntzarekin eta bertzte yaun zenbaiten lan goresgarriak indarra emanik.

Lamierrite'ko Eskolan Baztan'go baserrietako 50 muttiko eta neskatiko biltzen dira eta badiudi Eskola

orrek erreliste aundia duela. Badiutze erakasle euskaldunak aurrei ikaskai guziak ongi adierazteko eta or daude ere apez baztandar zenbait dotriña erakusteko.

Gauzaz ongi egin ezgeroz, denekot mesedegarri!

ANZANARRI

BIZKAIA

Z E A N U R I

SAN ANDRES JAIK

San Andresak zirala-ta, Asterriko auzunean dagoan ermitara meza entsuten joatea gogoratu jatan. Es dakit zergaitik, baña pentsakor joan nintzan bide guztian, eta an-or-emen baserriak bizi-lagun barik ikusirik ondiño be geyago.

Baña illunak ostean argia dauan lez nire illun-aldia be poz biurtu zan Ander Deunaren ermitatxoak ikuslagaz batera: benetan be ederto baten konponduta eta barriztuta dago gaurko erara. Ez dot uste Arrati barruan beste baso-eleizatxori ain ederto ipiñita egongo danik.

Ondiño be pozago gelditu nintzan nire Astzerriko lagun batek, Ameriketari mixiolari dagoan bere neba batek ZERUKO ARGIAREN bidez Zeanuriko barriak pozik artzen dauzala esan euztanean. jBaten batek aintzat artzen gaituanean be...! Ez litzake asko eskatzea izango guk be gure mixiolarien barriak ZERUKO ARGIAN eurak euskeraz idatzita ikustea.

LAN-IKASTOLA

Zeanurin daukagun Arratiko Lan-ikastolataz zeozar esan bearrean gagoz.

Pozez ikusten dogu ikastola ori aurrera doala. Aurtengo ikastaroan autobusak ipiñi dabez ikasleentzat, eta ez bakarrik Aratiarrentzat, ezpabere, Ubide eta Otxandioentzat be bai: neskatxo eta mutiko talde jatorra etorten direz erri bi oneitatik.

Baita be entzun dogu euskeraz idazten eta irakurten ikasteko ikastaldiak emoten asi direala aurtengo urte onetan. Bageunkan geure bildurtxoak bizi-bide baterako irakatzai bai, baña erdel-kutsua be sartuko ete-zan geyago gure gazteen artean Eskola onen bitartez.

GAZTEAK: ARIN-ARIN

Gure erriko gazteak eztatogaz, zorionez, lo. «Arin-arin» izeneko alkarte bat sortu dabe neska-mutillen artean. Euren lenengo egitaldia aurtengo Gabon-jaietan antzerki bat egitea izan da.

Ederto, gazteak: arin edo astiro, baña iñoz be ez geldi.

JAIOTZAK, ESKONTZAK, ERIOTZAK

• Damian Uriarte eta Begonia Astondoak euren bigarren semetxoa izan dabe eta Damian izenagaz bateatu dabe.

• Andres Artáraz eta Pastora Aranak be alabatxo bat izan dabe eta Begonia izena ipiñi dautze.

• Iñaki Arana eta Maria Angeles Elezcano ezkondu dira. Blak zeaurritarrak eta Ortuzar izeneko etxean biziko dira. jEzkon-barrien batzuk berton lotzen direanean be...!

• Juanita Intxaurre be ezkondu zan Zornotzako Jose Antonio Berrojalbiz'egaz. Onak Zornotzara joalkuz biziten.

• Zutzute'n ni re ama ona izan zan Bengoa'tar Felipa, eta Torrean Abasolotar Juana il yakuz. Erritik kanpora, baña erritar lez beti euki dogun Sagarna'tar Paulo, «Gorbeako artzaina», be Berriz'en il zan. Otoitz bat, mezedez, euren alde.

GORBEATARRA

G A L D A K A N O

ENE LANTEGITIK

Igarua-da 1968'gko. urtia. Txarra edo ona izan da bera? Inoerentzat biarbada ez zan izango zoriontsua jbez txar-txarra; beste askoren antzekua. Orretara izanik, urte orren azkenarte eldu garenok, agur alai bat egin-biarran aurkitutze gara, naita urte astun bat geiago jarri dauzkan geure lepo gainian. txeratsu artuaz Urte-Barri.

Igaro dogun urte orreeri agur eginkeran da barrija asi, orraitino, aztarketa ardurazko bat, aztarketa zuzen bat eginbiarran gara euzkotarrik geienak edo danok, urte orren barruan ia zer egin dogun bakoi-txak, aal gendubana edo ez, edo zer egin-biar eban gure lurralde, Euskalerri alde jakinteko. Ze, danok dakigu, edo euzkotar guztijok jakin biar dogu, guztija edo geiena daukagule egiteko, gitxi baño ezdogulako egin. Egija, zerbait, bultzakadatu bat emon dautsegu gure izkuntza, EUSKERA'ri, nai-ta urte askuan benetan maite abanak garbitu ta txukundu ebana, euskera motrolloz da biar ez diran itzez naaztutzen alegidu diran; baña, zer egin dogu beste, zer lortu dogu euzko gai edo arazoetan, oitura, jakintza ta batez bere geure eskubideetan?; oso gitxi, edo ezerez. Egia, gure askatasuna erkiña da, naita «Gizona» ren Eskubideetan idazkiz, beste edozein gira-seme lez askatasun guztija daukogun. Orretara izanik be guztijok aleginduko ba'gñakez, elitzake beste ongarririk lortuko?; zerbait baño geiago biar bada.

Ezer lortuko ba'dogu, jakintsuak eta gitxi ikasi dogunok, danok alegindu biar gara, eginkizun latza, neketsua ta beraz luzarokua, baña, eginbiar litzakena eta egin biarko doguna, —gure euzko— anaiak eta gure lurralderatu diranak euzkotutzen, ze, geure anaien bijotzetara benetako euzkotasuna sartzen dogunian berealaxe lortuko doguz euzkeran gaizkandia edo salbazino, eskubide guztiaren lotsa-eman, respetoa. Bide ortatik jarraitutzen eztogun artian, alperrik izango dira, gure ustez, gure lanik geienak.

Euskotarrak! Urte-Barri, biziera barri, ez-daigun aaztu.

EGURALDIA TA EIZA

Nik eztakit baña, bai'dau zer-ikusi sirik eguraldiak edo kazakin, ze, egunotan gure mendi guztiak edur zuri gardenez apainduta argitaldu dira, bestebarik gure eiztariak, kazadoriak pozez ikusi doguz, bata ollagorra dingilizka dabela ta bestia zozo mordotxua dabela, gangarra (cresta) urten barriko ollarra baño arruago, euraeen sutizkilluak lepoan dablesa txaidiak ziur etxeratutzen. Beraz, zenbat eta eguraldi txarragua, eiza geiago ta eiztariak pozez, gu erdi kikilduta otsaz aurkitutzen garan bitartean... Zolangua ludija!

Txikitxutan ikasi genduban abes-titxua, irakurle, zeure omenez:

Urte bari-barri daukenak eztaukinari nik eztauket eta niri ezpabe txarri belarri.

BASA-JAUN

A R A B A

LEGUTIANO

EUSKERA IL-ZORIAN

Legutiano'ko iparralderano etorri yaku Malato arbola. Malato arbola madarikatu ori.

Legutiano'n ez da euskerazko Mezarik.

Legutiano'n oker larregi dago.

Legutiano'n euskaldunak bear doguz.

Malato arbola ipuin tontuagaz Araba ia oso-osoa galdu dogu. Geure arerioek artu deuskue. Betirako? Ez geunke gure. Lenengo burruka izan dala uste dogu. Malato arbola ipuin ori umeentzako gauza zan, baña gure etsaizentzat gu zapaltzeko bide erosoena besterik ez da izan. Noraino eroango gaitu Malato arbola? Itxasoraino, Malato arbolagaz jarraitzen ba'dogu. Legutiano'n euskeraren mugan gagoz orain. Muga onek ito-egiten gaitu. Oindiño, Gipuzkoa'ko erriak ez daki zer dan euskeraren mugan burrukatzea. Zorritzarrez, laister jakingo dau Malato arbolak ba'dirau. Euskeraren bizia, geure bizia, maite ba'dogu, Malato arbola erre dagigun eta goazen egoalderuntz.

Legutiano'n ez da euskerazko Mezarik. Orduan ez da guretzako Mezarik. Zergaitik? Lenengo, Gazteiz'ko abadegaitegia odeietan dabil-lako. Guganaño laister etorriko yakuzan abade gazteak ezjakin osoak dira guretzat, euskeraz ez dakie-ta. Gañera, jakin dogunez, ez dabe euskera ikasi gura. Siñistu egin daiteke? Gazteiz'en iru euskal-Meza daukez, eta geuk bapez. Legutiano'tik Euskalerri'ko abadeei laguntza eskatuten deusegu. Ea zer egiten daben guri gure abadeak ekarteko! Ez arrotzak. Ez arerioak. Geureak.

Legutiano'n oker larregi dag. Bil-durra. Ikara. Nazka.

Legutiano'n euskaldunak bear doguz. Goixoa il-zorian dagoenean, ezin dau bere burua jaso. Gaixo asko lo-zorroan, konorte barik, ilten dira. Olan jazoten da Legutiano'n. Euskaldunok etorri Iratxartu gagezue, eta jagiko gara.

MOTXOTEGI

G A Z T E I Z

Abenduaren 21'n, gazteiztarrok gogo-pozkide galanta izan genduan. «Guridi Antzokian», Peli Mendelss-hon'ek idatzitako «Elias», Bilbo'ko Sinfoni-Ereskintzak jo, eta Bergara'ko Abes-batz ospetsuak abestu zuan.

Au Mendelsshon'aren lan bikaiña, egiz miragarria da; ez zan alpe-rrikan zortzi urtetan bear-egiten ari Hamburg'eko eresgillea; alako ertipitxia lortu arte! Zelako atsegin entzule zoriontsuentzat!

Doñu ta sentikizun samur, goient-su ta zoragarrietan exit ugaritsua da. Bein, entzuleok izu-ikaratzen gera Baal'en siñesleekin; errukienak ditugu alien otol-tematia entzuten: «Gib uns Antwort, Baal!» («Erantzun ezaiguzu, Baal!»). Geroago, Baal'en igarleen ezbear ituna, lardazkia, lasturaz oartzen dogu... edo, igarri barik, Jainkoa'renganuntz igotzen dira gure gogoak, eta Berarekin betiko geratu nai dute. Baiña Geikoa'ren abots indardun eta ozentsuak esnatzen gaitu gure mistiku-ame-tsetik: «Ibili ta itzuli zaitezte bide

berdiñara...» Ondoren, Israel'go jendetzakin, bein da berriz entzuten dugu Dana'ren abotsa, agintzen, oartzen, biotz ematen: «Furchtet ihr nicht!» edo «Ez zaitezte bildur-izani!» ze bizkorgarria dan! Geren poza gero ta geiago geitzen doa. Aingeruen abes-batz goxoaren lilluramenak bir-loratuten gaitu, eta Jainkoa'ren aurean gaudela bein batean oartzen, eta pozarren pozez Elias, aingeru eta done guziekin batera abestuten dugu: «Zure izena bai arrigarrikkoa dan!! Alaxe!!»

J. Kanatania, J. Agirre, Miren Oran eta Isabel Rivas bakar-abesla-rien egintza, bikain-bikaina, zein baño zein obeago. Bilbotarrak gero ta obiak aurkitzen ditugu. Bergara'koak, beti bezela, ta bete-betean garaita-riak. Spiteri Irakasle zuzendaria, gain-gahekoa, erti zeatza gizakitua. Zorion-agurrik bero ta berezienak guzio! Baita Gazteiz'ko Udalbatza-ri, Araba Uriburuko eresale guzien izenean.

ERGOIKOETXEA

A R A M A I O N A

EUSKERA ARABA'N

Araba'ri be eldu yako bere egua. Araba, aspaldian egon da Eus-kalerrian zozertxo bazturtuta. Ori zala-ta edo euskerazaletasun gutxi bertako seme-alaben artean. Askok, naiz da erriko toki-izen eta abizen geienak euskerazkoak izan, ez ekien euskaldunak ziranik be. Ainbat itxar-tu dira azkenengo urte onetan.

Orain urte batzuk atzerago, or ekin ziran iru edo lau, zaletan ori birtu gura, jo ta ke, bertako gizo-nen artean. Eta asko egin dabela esan bear. Gaur egunetan euskal-zale amorratu asko agiri yakuz bai Gazteiz'en, bai Salbatierra'n, bai Billarren.

Egon be, iñun baiño erreztasun geiago bertan, agintarien aldetik. Bertako gizon geienak azkenengo guda gogorrean euren alde edo euren menpean egon zirala lenengo-lenengotatik eta ezin politika-naski-lla lez artu euskeraren alde egitea. Gañera, zueik danok dakizue zenba-teraño gura izan dau Araba'ko Di-putaziñoak askatasun eta arnas apur bat artzea.

Ori zala-ta oso ondo ikusi dabez Diputaziñoak gizonak euskeraren al-de egin diran alegiñ orreik eta la-guntza eskeñil be bai Euskeraz era-kusteko eskola batzuk be sortu zi-ran bere babespean. Oraindiño ezin esan zenbat on ekarriko daben es-kola orreik.

Orain laster, ori entzun dot, itzal-di ta onelakoak jarri bear ei dabez Gazteiz'en erabarren euskerazale-tasuna biztuteko. Ori danoi ondo baiño obeto dago eta txalogarria da, baiña egia esan bear dautzut irakur-le. Araba'n euskera gutxi berba egi-ten da. Parra-parra errialde baten baiño ez. Aramayona dogu errialde ori. Eta Aramayona'n arrisku aundian aurkitzen da gaurko egunetan alegiñ batzuk egin eta bizitza barri bat emoten ez badautsagu.

Ezin esan oraindiño bertako eus-kerea il danik. Oraindiño euskeraz baiño ez da berba egiten auzo guz-tietan, erderazale bat baiño geiago toki orreitan be izan arren. Kalean, ostera, urtietan aurrera doazenak eta gizonezko batzuk izan ezik, bes-te gutxi berba egiten dabe euske-raz, batez be emakumien artean. Gazte askok aitzeko lan be estakie

eta beste askok aittu arren berba egiteko lain bentzat ez. Egia esate-kotan, Aramayona'ko euskera arris-ku aundian ikusten dot. Ez daigun aztu kaleko ume banaka batzuk bai-ño ez dakiela euskeraz. Laster zeo-zer egiten ez bada euskeari in-dar eta bizi barri bat emoteko, ez dakit noz arte iraungo dauan. Ez ur-te askotan bentzat.

Ori danoi egia izan arren oraindi-ño ez da guztiz galdu. Oraindiño sasoi-n gagoz. Oraindiño osatu gein-ke bertako euskeraren gaisotza ori. Nun lan egin asko dago eta zelan lan egin be bai. Bertako gazte asko prest lanerako eta iñundik be lagun-tzarik ez. Il da gero berbitzea oso lan latza ta gogorra izango da! Zergaitik ez egin zeozar bertako eus-kaldunei arrisku gorri onetan lagun-tzeko eta bertako euskerea aurrera atartzeko?

Azkenengo urte onetan aldaketa aundia artu dau Aramayona'ko Erri-aldeak eta orrek edo jarri dau ber-tako euskerea arriskuan, Kanpotar asko etorri eta bertako seme-alabak be ortik zear joan bearre an aurkitu dira.

Zer egin? Zelan emon bertako euskeari saneko indar barri bat? Zelan eriotz-arrisku ori aldendu? Zelan bertako euskerea aurrera ate-ra?

—Gazteen artean euskera zaleta-suna sortu bear da. Batzuk itxartzen ekinda dagoz. Beste asko ardura bar-rik oraindiño. Itzaldi batzuen bitar-tez zaletasun apur bat sortu bear da. Onera lurre gertu egongo da bertan azia eraiteko.

—Itzaldi orrean bitartez neska gaztien buruetatik lelokeri batzuk aldendu bear dira. Argi ta garbi era-kutsi bear yakie euskeraz berba egitea ez dala gitxiagoko gauza bat arrotzekoa baiño.

—Guraso batzuen burutik be eus-kerea ikastea kaltegarria dala al-dendu bear da. Ori dala-ta batek bai-ño geiagok ez dabe euskerarik egi-ten etxean. Ez dira konturatzen asko-k be kalte aundiagoko egiten dau-tsela seme-alabai zelanbaiteko er-derea erakutsiaz.

Gaurko egunez bear bada, Arama-yona barruan baiño euskaldun geia-go egongo dira Gazteiz'en eta oso ondo dago eural laguntzea. Baña nik uste dot Aramayona'n be zeozar egin bear dala. Oraindiño ez da ber-tako euskerea galdu eta negarga-ria litzake bertako euskeari lten itxitea beste toki batzuetan euske-rea sartu gura alegiñak egiten di-ran bitartean. Aramayona'tarrok txal-asko artu doguz euskeraz berba egitearren baiña laguntza gutxi. Ain-beste gizon ospetsu emon daukun erri oneri ez ete dautsagu gaiti-ko euskaldunok laguntzarik emon-go? Bertako zan Goikotxea, berta-koa Barrutia, bertakoa Jauregitar Gabirel, bertakoa Santi Kurutzeko aba-dea. Bertako batek baiño geiagok ixuri eben euren odola gure euska-lerriaren alde.

Ori danegaitik dei sakon bat egi-ten dautzuet zuoi guztioi bertako euskeraren alde zerbait egin dagi-zuen. Bertolari, abeslari, euskezale guztioi: Aramayona'koak erdi illik gagoz. Lagundu elguzue.

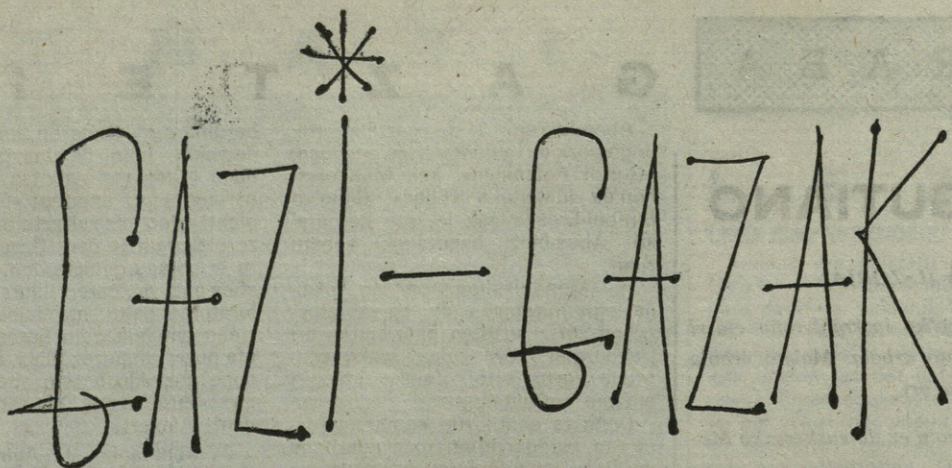
Galdona

TELEBISIOA

- Esku-lanez egindako Telebistako apailluak.
- Bost eredu, 19 ta 23 ontzakoak.
- Berezkoak (automatikak), UHF'rekin.
 - Telebista prantza ezartzeko egokiak.
- Geroko kolorezko ikuskizunak ikusteko erosoak.
 - Ziara baltuak edo garantizatuak.
 - Irudi ta soinu bikaiñekoak.
 - Bear danerako serbitzu ta laguntza osoak.
 - Prezio merkeak. Ordaintzeko erreztasunak.

Avda. Madrid, 9 — Tel. 26.991 — DONOSTIA

Nere jubilazioko argazkiak, Iruña ta Gazteiz'en iragarri zan ekaizak baiño aize bolara andiagoo atara dau. Idazki pillak jaso dodaz, geienak adar-soñu ikaragarriaz. Ala ta be, soñu ori irrisua ta gogo-enez biribildua dalako, yakiña, eskartu egin bear ene irakurle orrei. Izan be, imaitiagoo dodaz maitiagoo ene irakurleak, arraintxoak ura baiño!

Izan dira, orain ogeta amar urte egiñiko argazkia argitaldu dabiela gure asterokoan, diñostienak, eta orrei dirautset jez yau-nak! jubilazio egunean ber-bertan egiñikoa zan.

Badakizue zer gertatzen dan alakoetan. Edozeñi, irrisua izan arren, kokotean zartadea emoten badeutse, atz-egin bear izaten dau; orixe gertau yatan neri egun artan. Zer uste dozue ba, ni orren goibela, makurra ta tris-tea nazala? Ikusiko bazeunkie Gabon-eguneko arpegiagaz korbata ta guzti egin daustien argazkia?

ZERUKO ARGIA'k bialdu eustan Zorion argazkian azaltzen dan mutikotxu masail-gorria bezin potxolo azaltzen naz. Marrazki ori oso atsegingarria dala esan bear deuteset gure zuzendarieri. Gauza politagorik egitea ezta errez. Bejon deizuela!

Ta guazen aurrera gure jubila-zio orrekin.

Andoain'go Agustin Zinkunegi'k auxe diñost: «Agur nere aspaldiko Manu: Lendik zure lumatoaren bitartez zindutean ezagun, eta orain osteraz ZERUKO ARGIA'k gure begietaraño ekarri digun argazkia bidez. Nik ulertzen detan bezela, argazki ori orain «jubilazio» urteekin egiña badezu»...

Dudea ala? —galdetzen dizut— legazpitarrak esaten duten bezela. Goiko lerroetan dezu erantzuna. Eta milla esker zure Zorion eta ope biotz-ikuitzarientzakoz.

Beste ainbeste esan bearrean naz Azpiazu-Arozena sendiari,

Carmen eta Ixaka'ri, Donosti'tik bialdu deusten besarkada samurragaitik. Jaso nere besarkadea be! Oneik sinistu dabi nere zarsariaren izparra. Orreik, yakin nunnait, ni, arratoi-zarra nazala. Sasoitakoak gaituke, Ixaka?

Eta yarraitu dagidan neure kunplimentuekaz.

Pasai'n apaiz dogun On Pedro Agote'k, nasaitasuna ta bere barru-barrutiko arnasa bialtzen daustaz nere zartzarorako. Oneik apaizok dakien beste! Eskerre-kasko On Pedro. Emen gire!

Elgoibar'tik berriz... jolakorik! aintxiñako idazle Mirentxu jatorrak zekulako Zorionaren ondoren auxe diñost: «A... ta zure jubilazio edo zartzaroko urteak, asko ta onak izan ditezela, auxe opa dizue sendi onek». ¡Besarkatzen zaitut Mirentxu! Zure agur onek, alako zuen etxean, orain urte dirala egin gendun Euskal-Idazle batzarra gogorazi daust; baita zuk 70 laguneri emon euskuzun bazkari ederra.

Aintxe egin genduzan idazle pillar eder orrek geure ezagutzak. Aintxe ezagutu neban Lopez Mendizabal'dar Ixaka tolosar agurgarria. Gogoan dot, agurtzean zer esan eustan: «Abeletxe»; nik uste nuen, zu bizar aundidun gizon bat ziñela». Zergaitik pentsatu ete eban ori gure gizon andi orrek, nik orduan aurbañen ipurdia baiño arpegi leunagoa neban da?

Baita be gogoan dot, urte batzuk geroxeago Laburdi'ko Donibane'n eman eustan basarkada ta laguntza. ¡Kaixio Ixaka! Lerro onein bitartez biurtzen dizut besarkada aura.

Olaizola'tar Iñaki donostiar gazteari; Biarritz'en bizi dan Galastegi-Sasieta sendiari (¡Kaixio Iker!); Bilboko Landajuela'tar Andoni'ri; Bermeo'ko Ukidi lagun zarrari; Arantzazu'ko Miren Itziar Usandizaga'ri; TXINPAR-TAK taldearen izenean agurra

bialdu daustan J. Izaola'ri, eta Berango'tik Etxe-Txikerra'ko Garikoitz, Idurre, Paule eta Lander'ek egin daustien eupadiari, beste eupada batekin erantzuten deusiet. ¡Gora zuek!

Jose Mari Jauregizar'ek Luxua'ko Larrondo auzunetik bialdu daustan idazkia, bereziki, ementxe yarri egin bearko dautsuet. 85 urteko agure gaztearena baita. Oraindik umorea galdu eztabenarena, ikusiko dozuen lez. Goazen:

«Agur Abeletxe adiskidea: Ikusirik zure argazkia ZERUKO ARGIA'n ain morrozko, bapo, zoyiontsuten zaitut barru-barrutik poz adiz.

«ABELETXE jubilazio eguneko arpegiak. Gizajoa!». Ondo da; au dala-ta, asti geiagogaz jarraituko dozu aurrerantzian idazten, ipuin, kontu barregarri, jazoera ta abar, irakurlieri naikua barre eragiteko.

Arako Urkiola goian, Urkidi laguna, zure seme, zu ta ni, bazkaltan «Kirikiño»ren omenaldi egunean. Orduantxe ikusi ziñudazan azkenengo.

¡Baiña ze bapo! Oraindik, zure landegi-atariko atea bizkar-ganean artuta, ganbara-gora eruangozenduke, aitearen da semearen... esan orduko.

Eztot ukabildunik ez toliadore-rik zu baiño galantagorik papere-tan ikusi.

Emen naukozu larogeta bots urteterdigaz «Kose Komentu» bermeotarra.

Kontseju bat emoten deusut: Zuk, neuri jarraitu ea arrapatzen banozu, ta neuk emongo dautsudz autsak de la madre Celestina, bizia luzatzeko».

¡Bien «Kose Komentu!» Esker-rak zure baratzeko lorentzat eta baita be auts miraritsu orreintzat.

Celestinarenak naiz Celestino-renak... ¡autsak atara bearrean gara!

ABELETXE

OTO TA POTOTO MENDIGOIZALEA

Oto'k fabrika lanari eraso zionean, mendi-miña sortu zitzaion biotzean. Osasungarria zala ta... mendi gañeko aize meea bearrezkoa zutela birrikak eta... mendigoizale egiñ zitzaigun Oto sasoiezko gizona... Orain mendigoizale alpinistak esaten diote, inguru onetan Alpes'ik egin ezarren... Txindoki'ra dijoaztenak, alpinistak... Ala Txindokistak?

Lenengo irteera, San Andrian'dik gora, Aizkorri'ra.

Toki zoragarri artan arratsalderano.

Illunabarrean, eguzkiaren lotaratze lilluragarriari begira:

...«urrezko bola baten
itxura du artzen
eta geldi geldikan
«mendipean» sartzen...».

Kanta-kantari, uste gabe, illuna erori zitzaion gañera...

Katuen begirik ez, ta ontzenak gutxiago, argitik illunpera pasatzean, etzuan tutik ikusten... Illunakin batera lañoa ere sortu zan ta mando zaarra begien aurrean jarrita ere etzuan Oto'k gau artan ikusiko.

Estropozo emen ta ostopo an... nora zijoa etzekiela... geldi egoteko ere urduriegi zegblako edo... beti Oto aurera...!

Aurrera...!?

Bai, bai... toki onean zegok...!

Ankakin arrikoskorra jo... ta antziak zilipurdika mendian beera...!

Noraño jaunzan etzan konturatu, baña eskuan zekarren bastoi-makila galdu zuela, bai konturatu zan.

Makila ederra, ala ere!

Leoi-buruaren antzekoa zeukan eldu-lekua.

Galdu egiñ ote du, gero...?

Itxumustuka eskua luzatu... eta, suerte bedeinkatua! antxe bertan zegoan leoi-buru ori, bere oñen ondoan...!

Artu du bastoi ori eskuan...

Galduta ikasten omen da... ta aurrerago joateko, bastoi-makilakin probatu gabe, ez du pausorik aurrera emango.

Eskuan dun leoi-buru makilakin asi da probaketan: lenengo bere aurrean ta... makil-burua lurreraño:

—«Eneee... emen nere aurrean, amiltokia zegok...! Abismoa...!».

Probatu du atzetik, eta berdiñ: makil burua, berriz ere, lurreraño:

—«Emen ere, abismoa... amiltokia...!».

Eskubitik eta ezkerretik, berdin:

—«Amiltokia...! Alde guztitik abismoa...! Aitz-mutur baten puntan nago. Nagon bertantxe geldi-geldi, zirkiniñ egin gabe. Argituko du noiz baiten...».

Kuxkurtuta, mogimenturik egiteke, gau guzian...!

Oto'ren bildur luzea...!

Noiz baitean, orratik, argitu du.

Nola leike...?

Oto zelaixo batean dago.

Zelaiaren erdi-erdian. Aitz-muturretik ara, sorgiñak eraman ote dute? Ireltxoak izan ote dira? Lamiñak, ote...?

—«Ze sorgiñ, ta ze lamiñ, gero...! (Diotza Oto'ri Basajauna'k) Makilari begira akiok...».

—«Jauna, zer du nere makila...?».

—«Ez al dek ikusten makilla apurtuta? Muturra bakarrik eskuan badek...! Leoi-burua eskuan ta gañontzeko makilla palta... Orre ire abismoa nun zegoan...! Ja, ja, ja...!».

Oto, ao-zabalik... Basajauna, basoan zear algaraka...

ANES LAZKAU'KO

BAR - RESTAURANT

AURRERA

DONOSTIAN ZURE JATETXE BAKARRA

Urbieta kaleko 12'an
Urrut.: 12578 - i1528

DONOSTIAN

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea

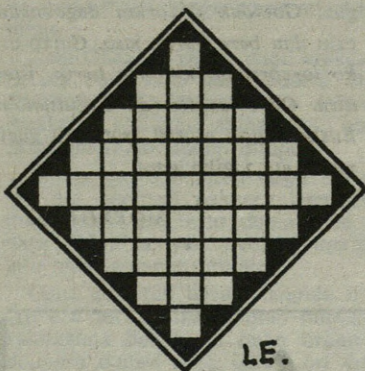
ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

LAUKOKER

L.E.

ZEARRETARA: 1: Zer? — 2: Aldi, gara! — 3: Gizonentzat itxasoko jak! — 4: Ziplada, berba-erdi. — 5: Likiskeri, nabarmenkeri. — 6: Zaldi aragi. — 7: (aa) Grezia'ko erestokia. — 8: Ondar. — 9: Bat.

GOITIK BERA: 1: Berrogeitamar. — 2: (aa) Ezkurra. — 3: (aa) Ardatz, ziri. 4: Aitzulo, lur zulo. — 5: Xen-pelar'en jaioterria. — 6: Begirale laguna, oartzalle-laguna. — 7: Antzeko, kide. — 8: Uri, erri. — 9: Bat.

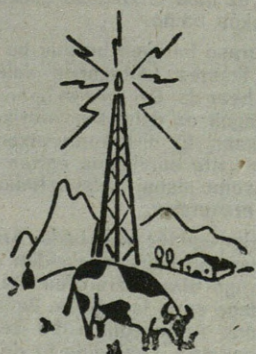
AGERPENA:

ZEARRETARA: 1: E. — 2: Aro. — 3: Arrai. — 4: Itzerdi. — 5: Lizun-keri. — 6: Zaldiki. — 7: noedO. — 8: Are. — 9: I.

GOITIK BERA: 1: L. — 2: IIZ. — 3: atzaN. — 4: Arzuloa. — 5: Errende-ri. — 6: Oarkide. — 7: Ideko. — 8: Iri. — 9: I.

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros

Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak.

ETXEKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu

ATOMIZADO LAGARTO — jabola erabilili beti

Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jabola bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jabol bakarra

Etxeko-andrearentzat nerkamerik egokiena,

JABON LAGARTO!

KULTURA - BIDETAN

OAR-SORTA

6.—ALDAZAVAI

Debako bikarioa izan zan Pedro Joseph Aldazaval Murgia. Itziarreko Ama Birjiñaren Bederatziurren liburu bat egin eban, euskeraz. 1768'garren urtean argitaratu zan euskal liburuxto au.

Bigarren argitara-aldi bat be aitatzen dau Vinsonek: 1790'garrenekoa, Tolosako Fermin Huarte Arlegiren moldiztegi egin zana. Ogei ta amairu orrialdeko liburuxtoak urten eban. «Preceptos» kalean egoan moldiztegi ori.

Gaztelaniara be biurtu eban Bederatziurren-liburuxto au, eta 1866'garren urtean argitaratu Tolosan, «Novena a la Santísima Virgen de Iciar» izenagaz.

7.—LAUAXETA

Ez nekien nik Garcia Lorcaen adiskidea zanik «Lauaxeta». Gerrate ostekoa naz ni, eta gerrate ostekuok eztagu olako gauza jakingarri asko.

Nun dago Laukinik erritxoa? Txorierri aldeko bazterren barri gitxi dakit. An biziko da Estebanen ama. Azkenengo egunetan idatzi ebazan euskal idaztiak... amaren eskuetara eruan dabeez. Laster argitaratzekotan dabizela, esan deustie.

San Martiñek egin deuskun Escritores Euskéricos liburuan irakurri dot: Lauaxeta ezagutzearen joan zala Bilbora Garcia Lorca.

1905'garren urtekoa zan Esteban Urkiaga «Lauaxeta». 1937'an egin ebazan azkenengo olerkiak.

Bide Barriak, bere lenengo liburua izena. Gazte-tako olerkiak.

Arrats-Beran, bigarrena. Garcia Lorcaen olerkiekin zer-ikusi deukana au.

Bilbaon argitaratu ziran onek liburu biok: 1931'garren urtean lenengokoa. 1935'garrenean bigarrena.

Zelako izenagaz urtengo ete dau irugarren liburuak?

8.—EUSKAL-AZOKA

Domusantuak Durangon. Eztaikit edurrik bai ala ez Anboto-Oizetan, baiña otza bai Traiñako zelaian eta Durangoko galletan.

Batzarra Euskaltzaindiak Astolako Jauregiatxe zarran.

Euskal-liburu ta euskal-diskuen azoka, Andra Mari-yako eleiza-aurreko aterpe aundian.

Kitarra-jotzaille ta kantariak, neska ta mutil, an bertan. Euskal kantariak, euskeraz kantetan. Jendez dana beteta. «Ama Lur» euskal filma, erriko zinema batean. Euskaltzalez beteta Durango.

Egun otza, Astarloaren errian, aurtengo Domusantuetan, baiña euskal arimeagaz beteta biotzak.

9.—«BARRENSORO»

Aspaldiko urtietan irabazi eban idazle-izen bat «Barren-soro»-k euskal literaturan. Irakurgai asko argitaratu ebazan, or eta emen, aldizkarietan. Itzulpenak egin be bai. Nobela egille be bai da. Gazi-Gozoak emon eban Bilbaon, 1933'garren urtean. Uztaro da bere beste liburu bat, au be Bilbon argitaratua lenengo aldiz (1937'garren urtean), gerrate ostean be argitaratu dana: 1950'garren urtean.

Oitura-gaietako nobelia da Uztaro. Irakurle asko euki dabela, uste dot. Liburuaren baretasunezko tankereagaitik edo neu nazelako irakurle astiroa, kustiñua da ze, nik neuk beintzat, egia esateko, astiro astiro irakurri neban. Ondo ituratu barik nengoan Gipuzkoako euskerakin orduan, asi-barri nintzan gipuzkoar literaturan. Lagunak, parajeak eta oiturak gaillentzen ondo daki Barren-sorok. Uste dot maila oneko atal batzuk emon deutzazala erreizildar idazle onek euskal literaturari. Noz ikusiko dugu «Barren-soro»-ren beste euskal liburu barri bat?

MARI GAIZTO
BERRIZ DANTZAN

Ba zirudien oraingo huntan euskeraren batasuna hedatu behar zigutela euskaltzaindikoek, bainan usteak ustel gertatu zaizkigu oraingoan ere.

Berandu bederen, euskera batua eskasa eta flakia erremediatzeko bideak jarriko zituztela espero genduenok, zearo harrituak geratu gera.

Ba da garaia, euskeraren batasunari oztopoak ezartzen diotzenak, euskeraren etsai kon-sideratzeko.

Neke da asko ta askorentzat heien euskalkiak saiesturik, euskera batu batetan saiatzen. Hori bistan da. Nekeago da, ordea, euskera batu gabe, Literatur eta Kultur euskera, noski, hau salbatzea. Herri «guziek, heien hizkuntza konserbatzen» duten guziek, hedatu dute izkuntzaren batasuna. Gu bestelakoak ote huntan erez. Ez, eta milla bider ez. Nahiz eta sujetiboki hala ez uste izan, euskeraren batasunaren kontra ari dena, euskeraren kontra ari da ojetiboki. Eta zertarako arrazoiak eman entzuteko interesik ez dutenei.

Aizken bolara huntan barra-barra barreiatu dira euskeraren batasuna eskatzen duten arrazoi-menduak.

Ba dakigu aixago dala esaten obratzen baino. Erabaki borobilik ez genduen iñork espero, hau praktikak berak ekarri behar

digulako. Hala ere, lehen pauso batzuek ez markatzeak eta lehenen planto egiteak gaitu asal-daten.

Euskeraren interesak bakoitzaren interes eta kapritxoa gainetik daudela uste dugu. Behin eta berriro temakeria eta sesioa nagusitu zaizkigu.

Eskuararen barne estruktura aztertu dutenek jarri dizkigute dagoaneko oinarriak.

Zergatik muzin egin?

Lehenago edo geroago hartu beharrezko erabakia izanik, zergatik luzatu betiko leloak?

Euskeraren aberastasuna euskalkien diferentzietan dagola uste dutenak, oso aberastasun pobre predikatzen digute.

Bestalde, konpreni errezagotzaio jendeari euskera batu bat, garbi zalehen antierdera bat baiño. Eta bildur naiz ez ote ditugun aizkeneko hauek batasunaren etsairik handienak.

Euskeraren batasunik gabe ez dago euskeraren salbaziorik eta euskalkiak konserbatuko ditugu, euskeraren batasuna eraikitzen dugun neurrian.

Aurrera bide bat baizik etzazu geratzen, batasunaren bidea, eta hortik ibilli beharko dugu gure herria, ohitura eta tradizio atzerakoiak ezabaturik, kultur eta zientzia bidehetan jarri nahi badagu.

HIRURETA

CAJA LABORAL POPULAR

(LAN KUTXA ERRIKOIA)

— DIRU - PRESTAKETA ELKARTEA —

Aurrezki kutxa onen laguntzak: — gizarte-saillean
— diruketa-saillean
— lantegi-zuzendari-tza saillean

ZUK AURRERATUTAKO DIRUAREN BIDEZ, LANGILLE ASKORI, BERE LAN-SARI

PREMITIK IRTETZEKO BIDEA SORTUKO DIEGU.

Laguntza ezin obeak, etekin eta irabazirik aundienak eta illeroko sari ederrak eskeintzen ditugu.

Gure landolak erri auetan idikiak dauzkagu:

Mondragoi
Aretxabaleta
Elorrio
Barakaldo
Ondarroa
Andoain
Plazentzi-Soraluze-
Oñati
Ormaiztegi
Beasain

Gernika
Zumarraga
Elgoibar
Markina
Bergara
Altsasua
Eibar
Tolosa
Pasai San Pedro
Errederi

Gasteiz
Bilbo
Legazpia
Irun
Durango
Amorebieta
Azpeitia
Ernani
Zarautz
Sestao

Azkoitia
Munguia
Yurre
Bermeo
Lasarte
Santurce
Zumaya
Donostia
Iruña
Deba
Anzuola

MARGO EDERDUN
ENZIKLOPEDIA

- Amabost liburu eder erarik errex ta egokienean euskaldun neska-mutil guziek euskeraren bidez ludiko kultura guziaz jabetu ditezten.
- Orain artean agertu diranak: «Biblia guztioi esana», «Afrika», «Landareen mundua» ta «Abereen mundua».
- Egun auetan ez duzute zuen seme-alabentzat erregalo eder ta probetxagarriagorik arkituko.

Txartel au bete ta gure-gana bialtzen ba dezu gure liburu auen adierazgarri eder bat jasoko duzu bere berri emanaz.

Izen da abizenak

Zuzenbidea

Erria

Gure zuzenbidea:

Apartado 3.024

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

ERAMAN - EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

RESTAURANTE

OR-KONPON

Asarraturik baldin ba-zabiltz...

OR KONPONI!

Egualdi txarra egiten dula?...
OR KONPONI!Kaskarrekoa artu dezula?...
OR KONPONI!Umoro txarra galtzeko or dezu...
OR KONPONI!Jatetxe ortan bazkaldu-eta...
OR KONPONI!!!

Hotel San Sebastián Etxea

Av. Zumalakarregi, 20

DONOSTIA

TXILLIDA:

IRUDIGILLEETAN NAGUSI

Nere irakurlerik gehienek ez dukete artikulu hori irakurri. Eta, siñistuta egon, tamalgarria da: on izango zitzakean Abenduaren 5-eko «Le Monde»ren «Le Courrier des Arts» dalakoa denok irakurri izana. Artikuluaren izenpurua hauxe zan: «Cette obscure clarté: Chillida».

Bijoa hau aurretik: nik ez dakit ezer irudigintzaz. Jator aitortuko dizuet hasi aurretik. Orain dala urte mordo bat Paris'ko Galeries Maeght' enean ikusi nituen, hain zuzen, Txillida'ren imajiña bitxiak. Burnia haiek ez ninduten mendrenik ere ikutu: egia aitortzen dizuet. «Hau da beraz Txillida?», pentsatu nuen nereikiko. Eta txunditu egin nintzan; eta ixildu ere bai. Ez natzaizue, hortaz, nere buruz mintzatuko: ezer gutxitarako izango litzake...

P. M. Grand hori, ordea, «Le Monde»ren kritikaria alegia, jantzia da noski arlo hortan. Eta, euskal irakurleek errazkiago adi ditzaten, huna hemen, euskeraz ipiñirik, azal dutako iritzi batzuk: «Osotasuneraño eramana, zuritaraiño goritua, bihurrerarik gabeko sendotasunean joanarazia, irudigintza-sorta bat bukatu du alde batetik»... (Txillida'k burnia uzteko asmoa bida du, irudigintzat aurrerakoan hartzuri edo alabastroa hartuz)... «Gaurko irudigintzan, berea da produziorik garbi-ena... Zalantzarik gabeko garaitza-pena... Aidean barrena osatutako bidaia aparta... eta abar. Zertara-

ko besterik? Ba genekien hau; baiña mundu zabaleko prentsak berriz gogorazten digu: Txillida gaurko irudigileetan nagusia da, guztiz lehendabiziko maillako artista bat, Picaso'ren kidea imajiña-saillean.

Baiña hau guretzako pozgarri izanagatik ere, ez da dana. Abendu hortantxe egindako kritikan ageri denez, aspaldidanik bezela, Txillida'ren imajifiek euskal izena daramate: «Iru Burni» (1966), «Bakuntza» (1968), eta abar. Txillida, hitz batez, geure Txillida da. Bere burnia harri-garriak euskeraz bataiatzen dituelarik, ekarria unibertsala du; eta itxura euskalduna.

Hortara jokatz, geure bidea erakusten digu donostiar famatuak. Zeren-eta, artista edo idazle geran aldetik, gure ekarriak gizatarra izan behar baitu, gaurko arazoei erantzun bat; baiña ekarri horiek, unibertsalak izanagatik eta diralako, euskaldunak izan behar baitute formaz. Kultura eta hizkuntza baten seme gera; ala ez gera ezer. Esperantoa ez da iñun itsatsi. Lurak ematen du guna. Kawabata'k Japon'en bidez ikusi du mundua, Asturias'ek Guatemala'ko inditarren bidez, Grieg fiordo lilluragarrietan elikatu zan musikagintzan; eta Txillida'k, irudigintzan abiatu dalarik, euskeraz adierazten du bere lana.

Berari txalo jotzea, hortara, bidezkoa iruditzen zaigu. Areago: gure artistarik haundienak gure txalo

apal hau baiño askoz gehiago merezi du; eta kontutan hartuko dugula siñistu nahiko genuke. Aspaldi huntan gure herriak eman dituen artistak eta idazleak sorterriaz lotsatu egiten ziran: Zuloaga, Unamuno, Baroja, eta beste anitz. Txillida, aldiz, Euskal Herria'z lotsatu beharrean, nun-nahi euskalduntzat har dezaten nahi du. Ausardia haundia eta eskergarria!

Bi arriskutatik iges egin du Txillida'k, beraz. Alde batetik, euskaldun izan nahiz, ez da jatorkerian edo folklorekerian erori: txapelik gabe, Txillida'ren burniak euskaldunak dira. Baiña, bestetik ere, sasihaunditasunak ez du itsutu eta bera herritik erauzi: Txillida ez da sustairik gabeko artista bihurtu.

Zorionak, beraz, behin eta berriz!

LARRESORO

Conservatorio'ko Orkesta

Nik uste, Donostia'ko Orkesta'ri ez diogula bear añako ajolarik ematen. Ez ditugula aintzakotzat artzen ematen dizkigun konzerto ederrak. Gaur Orkesta Sinfoniko bat izatea gauza aundia da. Erri aundi edo uri nagusi batek izan dezakean edergarri baliotsuena. Unibersidade ala Katedral ta Obispotegia izatea añakoa.

Ez da gauza erreza beren joga-lluak ondo jotzen dakiten 50-60 musikari biltzea; oso zaila, asko kostatzen dalako ikastea, eta gazteak ez dute urteetan eta urteetan ortan leia nahi.

Hori naiko ez dala Musika-zuzendari on eta trebe bat beardute: Musika arte guzian zearo jantzia; Musika sakonetik ikasi eta asko entzun duana. Benetako artista bat. Onelako gizon bat arkitzean Orkesta bururatzen da.

Au guzia, zorionez Donostia'n badegu. Eta Donostia'n dagola Gipuzkoa osorako dala esan ditek. Onelakoak dira Conservatorio'ko Orkesta ta Bello-Portu maisu-zuzendaria, ospetsua.

Egiten ari diran lana, ainbeste konzerto eder emanez, egitan da txalogarri. Konzerto aldi bakoitzean zerbait berri jotzen dute, naiz klasiko ta naiz oraingo Musika. Askotan jotzaille ta abeslari famatuenai lagundurik. Orkestak ondo gertutzeko ez du bear aña saio egiteko betarik. Alaz guziaz, egun gutxitan Bello-Portu'k lan egin arazten die konzientora mailla egokian jotzera joan ditezten. Jendearen gogoko izan ditezten. Ori da bere asmoa ta elburu orretara iritxi dala gero ta geiago konzientotara dijoan jendeak aitortzen du.

Jakiña, beti izan oi dira bazterretan zenbait kritiko bekaizti ta zipotz utsegite ta akatsak atera nai dituztenak.

Kritika leial egitea gauza bearrezkoa da. Ez ordea zirtzikeri asmo txarrez...

Auen artekoak ditugu «La Voz de España ta El Diario Vasco»ren kritikari baño geiago masiatzalle diranak...

Beroiek jakingo zergatik. Bello-Portu maisu bikaiña begitan artua dute ta konzerto-kroniketan uste oker eta baezpakoak agertzen dituzte. Beren iritziak leial eta zuzen agertzea bidezko da.

Bainan, Musika gauza sotil ta subjetiboa da. Ez da ortaz baliatu bear inorenaganako etsaigo ta gaitzerikoa

asetzeko... Ez da zillegi iztar-begi Bello-Portu'ren kaltez izatea. Onek txalo ta goresmena merezi ditu egiten ari dan lanangatik. Iñor gutxi egin lezake geiago bere esku dituan musikalariez ugariegia; eta beste la ere denboraz eta diruz urri dalarik.

Gorago aitaturako kritikariak ez dotoz bat geienetan.

Batak aguroegi jo zuala esaten duanenan, besteak puska bera, geldiegi eraman zula dio. Eta alatsu beste iritzi asko. Nik orrelako kritikoak maisutzan asi aurretik eskolara bialduko nituke zer dakiten ikustera. Donostia'ko Orkesta zapaldu egin nai al dute beste nun-

baitekoa indartzeko?... Donostiar eta gipuzkoarrok ez degu hori utzi bear. Aurrera beti Bello Portu—! gure laguntza izango dezu-ta.

Zorionez Donostia'n musika-kritiko jator bat «Unidad»en idazten duana garbi jokatuaz eta Bello-Portu'ren lana leial ta zuzen juzgaturik zor zaiona emanez. Conservatorio'ko Orkesta azpi-lan guzien gañetik egon bear du. Orkesta Sinfoniko bat gauza aundia bait da Erri batek izan dezakean edergarri baliotsuenetakoa.

Iraun dezala urte askotan gure kulturaren onerako;

IBALAN

